

Brug af røgfrie nikotinprodukter blandt unge

§RØG – en undersøgelse af forbrug af snus,
tyggetobak og nikotinposer, efterår 2022

Brug af røgfrie nikotinprodukter blandt unge

§RØG – en undersøgelse af forbrug af snus, tyggetobak og nikotinposer, efterår 2022

© Sundhedsstyrelsen, 2023.
Publikationen kan frit refereres
med tydelig kildeangivelse.

Sundhedsstyrelsen
Islands Brygge 67
2300 København S

www.sst.dk

Rapporten af Statens Institut for Folkesundhed for Sundhedsstyrelsen
Forfattere: Nanna Schneekloth Jarlstrup, Michelle Trabjerg Pedersen og
Lotus Sofie Bast

Elektronisk ISBN: 978-87-7014-521-3

Sprog: Dansk

Version: 1.0

Versionsdato: den 27. Februar 2023

Format: pdf

Udgivet af Sundhedsstyrelsen,
Februar, 2023

Forord

Røgfrie nikotinprodukter bliver stadig mere udbredt hos børn og unge. Nikotin er særligt farligt for børn og unge, fordi nikotin kan påvirke udviklingen af de unge hjerner negativt. Forskning peger på, at brugen af nikotin i ungdommen blandt andet kan nedsætte koncentrationsevnen og øge risikoen for eksempel angst og depression.

Vi ser en stadig stigning i forbruget af røgfri nikotin blandt de 15-29-årige I 2021 var der 11,4 % der brugte produkterne dagligt eller lejlighedsvist, og i 2022 er det 12,9%. Det er en signifikant stigning i løbet af det ene år. Sammenlignet med forbruget i 2021, er der for de fleste aldre, sket en stigning i det daglige forbrug af røgfri nikotin, men der er variationer inden for den samlede gruppe. Eksempelvis er det daglige forbrug hos kvinder samlet set steget fra 3,5 % i 2021 til 5,3 % i 2022, mens der blandt 18-årige kvinder ses en stigning fra 8,6 % i 2021 til 13,2 % i 2022. Det er det daglige forbrug hos unge, der er steget, mens det lejlighedsvis forbrug ligger stabilt fra 2021 til 2022.

Udover den konstante stigning i forbruget af røgfri nikotin, viser rapporten også, at stadig flere unge har et røgfrit nikotinprodukt, som deres første produkt, og at dette særligt er hos 15-17-årige og 18-24-årige. Den tidlige brug af disse produkter kan føre til brug af andre nikotinprodukter og tobaksrygning, ligesom de i sig selv kan have konsekvenser for deres helbred. Det er derfor vigtigt, at alle tager brugen af nikotin blandt børn og unge alvorligt, og sætter ind med forebyggende indsatser

Omkring halvdelen af 15-17-årige, der bruger røgfri nikotin, fortæller, at de selv køber det steder som supermarkeder, kiosker og tankstationer, selvom det er ulovligt at sælge til mindreårige. Der er ligeledes en stor andel af de helt unge som også får røgfri nikotin af familie og venner. Samlet betyder det, at der er let tilgængelighed af de røgfrie nikotinprodukter, som oftest fås i børnevenlige smage og til en pris børn og unge kan betale.

Niels Sandø
Enhedschef
Sundhedsstyrelsen

Indholdsfortegnelse

Forord	3
Sammenfatning	5
English summary	9
Læsevejledning	13
1. Baggrund	15
1.1. Formål	16
2. Materiale og metode	17
2.1. Dataindsamling	17
2.2. Spørgeskema	18
2.3. Vægtning	18
2.4. Afrapportering af resultater	19
2.5. Sociodemografiske karakteristika	19
3. Forbrug af røgfri nikotin	22
4. Indhold og kendetegn ved røgfrie nikotinprodukter	30
5. Karakteristik af unge, der bruger røgfrie nikotinprodukter	38
6. Nikotinprodukt prøvet først	47
7. Tilgængelighed	50
Referencer	53

Sammenfatning

Denne rapport har til formål at give et overblik over forbruget og anvendelsen af røgfrie nikotinprodukter blandt unge i alderen 15-29 år i 2022, samt at beskrive udviklingen i perioden fra 2021 til 2022. Rapporten er udarbejdet af Statens Institut for Folkesundhed for Sundhedsstyrelsen. Data er indsamlet i perioden 14. september til 21. november 2022 og udgør en del af undersøgelsen *§RØG – en undersøgelse af tobak, adfærd og regler*, der udføres af Statens Institut for Folkesundhed i samarbejde med Kræftens Bekæmpelse, Hjerteforeningen og Lungeforeningen. §RØG-undersøgelsen er finansieret af TrygFonden.

Betegnelsen "røgfrie nikotinprodukter" anvendes i denne rapport som en samlet betegnelse for produkterne snus, tyggetobak og nikotinposer. Derudover anvendes betegnelserne "røgfrie nikotinprodukter" og "røgfri nikotin" synonymt.

Forbrug af røgfrie nikotinprodukter

Overordnet set anvender 12,9 % af unge mellem 15 og 29 år røgfrie nikotinprodukter dagligt eller lejlighedsvist. Der er sket en stigning i forbruget siden 2021, hvor 11,4 % anvendte røgfrie nikotinprodukter.

I 2022 er der 8,7 %, der anvender røgfri nikotin dagligt, og 4,2 %, der anvender det lejlighedsvist, det vil sige nogle gange om ugen eller sjældnere. Endvidere har 3,2 % tidligere anvendt røgfri nikotin, mens 26,1 % har prøvet det. Sammenlagt er der således 42,2 % af de unge, der enten bruger eller har prøvet at bruge røgfri nikotin.

Blandt mænd er der 12,5 %, der bruger røgfri nikotin dagligt, mens 4,8 % bruger det lejlighedsvist. Blandt kvinderne angiver 5,3 %, at de bruger røgfri nikotin dagligt, mens 3,7 % angiver at have et lejlighedsvist forbrug. Der er dermed en udtalt kønsforskel i brugen af røgfri nikotin, hvor flere mænd bruger disse produkter. Kønsforskellen kommer særligt til udtryk ved et dagligt forbrug. Blandt mænd er det især de 18-25-årige, der bruger røgfri nikotin dagligt. Blandt kvinder er det daglige forbrug højest i alderen 17 år til 24 år.

Fra 2021 til 2022 er andelen, der angiver at have et dagligt forbrug af røgfri nikotin steget blandt både mænd (10,4 % i 2021 til 12,5 % i 2022) og kvinder (3,5 % i 2021 til 5,3 % i 2022), mens det lejlighedsvis forbrug er stort set uændret i perioden for begge køn.

Indhold og kendetegn ved røgfrie nikotinprodukter

Overordnet set er der variation i antallet af poser, som respondenterne angiver, der er i de dåser med røgfri nikotin, som de køber. Omkring halvdelen (55,7 %) angiver, at de oftest køber dåser med 20 poser i. Blandt respondenter, der dagligt bruger røgfri nikotin, ses en tendens til, at de ældste aldersgrupper i højere grad anvender flere poser dagligt sammenlignet med de yngre. Denne aldersmæssige forskel ses særligt blandt kvinderne. Blandt kvinder i alderen 15-17 år anvender for eksempel 67,6 % 1-5 poser dagligt, mens 27,0 % anvender 6-10 poser dagligt. På tværs af aldersgrupper er der desuden flere mænd end kvinder, der bruger 6-10 poser eller over 10 poser om dagen.

De fleste unge angiver at bruge røgfri nikotin af en styrke, der ligger mellem 1-10 mg eller 11-20 mg nikotin pr. pose. Dette gælder på tværs af aldersgrupper og køn. Dog bruger kvinderne i højere grad poser med styrken 1-10 mg sammenlignet med mænd. Der er imidlertid også en del, der angiver ikke at kende styrken på de poser, de oftest anvender. Næsten ingen kvinder anvender poser med en styrke højere end 20 mg, mens der er nogle mænd, der gør dette. Således ser det ud til, at mændene overordnet set bruger flere poser røgfri nikotin om dagen og af stærkere styrke sammenlignet med kvinderne. Fra 2021 til 2022 er der færre respondenter, der angiver, at de ikke kender nikotinindholdet på de poser med røgfri nikotin, som de bruger. Endvidere angiver flere i 2022 at bruge poser af styrken 1-10 mg sammenlignet med 2021 både blandt mænd og kvinder.

De hyppigst angivne smagsstoffer er mentol (36,9 % blandt mænd og 45,8 % blandt kvinder) samt spearmint eller anden mint (44,1 % blandt mænd og 41,1 % blandt kvinder). Derudover er røgfri nikotin af typen "white/hvid" hyppigt anvendt (37,2 % blandt mænd og 21,2 % blandt kvinder). På tværs af aldersgrupper er røgfrie nikotinprodukter med smag af mentol og spearmint eller anden mint mest udbredt. Anvendelsen af røgfri nikotin med smag af slik, frugt eller anden sød smag er omkring dobbelt så høj blandt 15-17-årige (18,5 %), som blandt hhv. 18-24-årige (10,7 %) og 25-29-årige (9,6 %).

Sammenlignet med 2021, er der sket et fald i andelen, der anvender røgfri nikotin med smag af mentol. Dog angiver en del af respondenterne, at de anvender røgfri nikotin med smag af spearmint eller anden mint, hvilket er en ny svarmulighed i undersøgelsen fra 2022. Der er ikke overordnet sket ændringer i andelen, der anvender røgfri nikotin med smag af frugt, slik eller anden sød smag fra 2021 til 2022.

Karakteristisk af unge, der bruger røgfrie nikotinprodukter

Ser man på uddannelsesmæssige forskelle i brugen af røgfri nikotin, findes den højeste andel, der dagligt bruger røgfri nikotin, blandt dem, der går på en gymnasial erhvervsuddannelse (14,1 %), FGU/erhvervsuddannelse (13,9 %), en kort videregående uddannelse (10,3 %), en gymnasial uddannelse (10,0 %), samt blandt dem, der arbejder og har enten en kort eller ingen uddannelse (11,9 %).

Andelen, der lejlighedsvist bruger røgfri nikotin, er højest blandt gymnasieelever (6,0 %) og blandt elever på en gymnasial erhvervsuddannelse (6,4 %). Det skal her bemærkes, at forbruget i disse uddannelsesgrupper ligeledes afspejler de aldersgrupper, hvor forbruget er højest.

Det daglige forbrug af røgfri nikotin opdelt på uddannelsesgrupper er steget i nogle grupper, herunder blandt unge på FGU/erhvervsuddannelse (fra 11,9 % i 2021 til 13,9 % i 2022). Det lejlighedsvis forbrug opdelt på uddannelses- og erhvervsgrupper er stort set uændret i perioden.

Andelen, der ryger cigaretter og drikker alkohol, er større blandt unge, der bruger røgfrie nikotinprodukter, sammenlignet med unge, som ikke bruger røgfri nikotin. Eksempelvis er der blandt unge, der bruger røgfri nikotin, omkring hver tiende (9,1 %), der også ryger cigaretter dagligt, og yderligere 20,2 %, som ryger cigaretter lejlighedsvist. Dette er uændret siden 2021.

Nikotinprodukt prøvet først

Flest respondenter angiver først at have prøvet at ryge cigaretter (56,6 % blandt mænd og 68,5 % blandt kvinder). Dog har omkring en tredjedel af mændene (30,6 %) og en

femtedel af kvinderne (21,2 %) prøvet røgfrie nikotinprodukter først. Det er især de yngste respondenter, der først har prøvet røgfrie nikotinprodukter (36,5 % blandt de 15-17-årige). Denne andel er steget siden 2021, hvor det var 32,9 %.

Tilgængelighed

De unge er også blevet spurgt til forskellige faktorer relateret til tilgængeligheden af røgfri nikotin. Over halvdelen af respondenterne angiver at betale mellem 40 og 49 kr. for en dåse med røgfri nikotin, mens omkring en tiendedel angiver at betale hhv. 30-39 kr. (9,6 %) eller 50-59 kr. (11,2 %). Størstedelen angiver, at de køber deres røgfrie nikotinprodukter i et supermarked (68,8 %), i en kiosk (63,9 %) eller på en tankstation (63,0 %). Endvidere angiver 7,7 %, at de køber det af venner eller bekendte, mens 7,1 % ikke køber det selv, men får det af familie eller venner. Det er især de unge mellem 15-17-årige, der får det af familie og venner (16,6 %) sammenlignet med de ældre aldersgrupper (5,1 % blandt de 18-24-årige og 6,3 % blandt de 25-29-årige).

English summary

The aim of this report is to investigate the use of smokeless nicotine containing products among young people aged 15 to 29 years in 2022, as well as to describe the development in the use of these products from 2021 to 2022. The report is conducted by the National Institute of Public Health for the Danish Health Authority. Data was collected from 14 September to 21 November 2022 and constitutes a part of the survey *§SMOKE – a study of tobacco, behavior, and regulations*, which is conducted by the National Institute of Public Health, in collaboration with the Cancer Society, the Heart Association and the Lung Association. The survey is funded by the Tryg Foundation.

The report uses the term “smokeless nicotine containing product” as a collective name for the products snus, chewing tobacco, and nicotine pouches. The terms “smokeless nicotine containing products” and “smokeless nicotine” are used synonymously.

Use of smokeless nicotine containing products

Overall, 12.9 % of young people in Denmark aged 15 to 29 years use smokeless nicotine containing products daily or occasionally, that is a few times a week or less often. This is an increase compared to 2021, where 11.4 % used smokeless nicotine containing products.

In 2022, 8.7 % use smokeless nicotine containing products daily, and 4.2 % use it occasionally. Furthermore, 3.2 % have previously used smokeless nicotine, and 26.1 % have tried it. In total, 42.2 % of young people either currently use or have previously tried using smokeless nicotine.

Among men, 12.5 % use smokeless nicotine daily, while 4.8 % use it occasionally.

Among women, 5.3 % use smokeless nicotine daily, while 3.7 % use it occasionally.

Thus, there is a marked gender difference in the use of smokeless nicotine. This is mainly expressed in daily use. Among men, it is especially those aged 18-25 years who use smokeless nicotine daily, while daily use is highest among women between 17 and 25 years of age.

From 2021 to 2022, the proportion reporting daily use of smokeless nicotine has increased among both men (10.4 % in 2021 to 12.5 % in 2022) and women (3.5 % in 2021 to 5.3 % in 2022), while the proportion reporting occasional use is largely the same in 2021 and 2022 among both men and women.

Content and characteristics of smokeless nicotine containing products

Overall, there is variation in the number of pouches that respondents indicate are in the cans of smokeless nicotine that they buy. Around half (55.7 %) indicate that they most often buy cans with 20 pouches in them. Among respondents who use smokeless nicotine daily, there is tendency that the oldest age groups to a greater extent use more pouches per day compared to the younger age groups. This is particularly noticeable among women. For example, among women aged 15-17 years, 67.6 % use 1-5 pouches daily, while 27.0 % use 6-10 bags daily. Across age groups, more men than women use 6-10 pouches or more than 10 pouches daily.

Most respondents report using smokeless nicotine containing 1-10 mg nicotine or 11-20 mg nicotine per pouch. This applies across age groups and gender. However, women use to a greater extent pouches with 1-10 mg nicotine compared to men. Almost no women use pouches with more than 20 mg nicotine, while some men do. Thus, it appears that men generally use more pouches of smokeless nicotine per day and use pouches with a higher amount of nicotine in them compared to women. From 2021 to 2022, fewer respondents state that they do not know the amount of nicotine in the pouches of smokeless nicotine that they use. Furthermore, more respondents in 2022 state that they use pouches with 1-10 mg nicotine compared to 2021.

The most frequently reported flavors are menthol (36.9 % among men and 45.8 % among women) and spearmint or other mint (44.1 % among men and 41.1% among women). In addition, smokeless nicotine of the type "white/hvid" is frequently used (37.2 % among men and 21.2 % among women). Across age groups, smokeless nicotine with menthol and spearmint or other mint flavors are most widely used. The use of smokeless nicotine with flavors of fruit or other sweet flavors is about twice as high among respondents aged 15-17 years (18.5 %) as among 18-24-year-olds (10.7 %) and 25-29-year-olds (9.6 %).

Compared to 2021, there has been a decrease in the proportion that use smokeless nicotine with menthol flavor. However, some respondents state that they use smokeless nicotine with spearmint or another mint flavors, which is a new response category in the survey from 2022. Overall, there have been no changes in the proportion who use smokeless nicotine with flavors of fruit or other sweet flavors from 2021 to 2022.

Characteristics of young people who use smokeless nicotine containing products

In terms of educational differences in the use of smokeless nicotine, the highest proportions among those who use smokeless nicotine daily are observed for those attending secondary vocational education (gymnasial erhvervsuddannelse) (14.1 %), FGU/vocational education (FGU/erhvervsuddannelse) (13.9 %), a short higher education (kort videregående uddannelse) (10.3 %), high school (gymnasial uddannelse) (10.0 %), and among those who work and have either a short or no education (11.9 %).

Among those who use occasionally use smokeless nicotine, the highest proportions are observed for those attending high school (gymnasial uddannelse) (6.0 %) or a secondary vocational education (gymnasial erhvervsuddannelse) (6.4 %). It should be noted that use in these educational groups also reflects the age groups in which use is highest.

The daily use of smokeless nicotine has increased in some educational groups from 2021 to 2022, including among those attending FGU/vocational education (FGU/erhvervsuddannelse) (from 11.9 % in 2021 to 13.9 % in 2022). Occasional use of smokeless nicotine is largely unchanged across educational groups from 2021 to 2022.

Among those who use smokeless nicotine, a higher proportion also smoke cigarettes and drink alcohol compared to those who do not use smokeless nicotine. For example, among respondents who use smokeless nicotine, around one in ten (9.1 %) also smoke cigarettes daily, and a further 20.2 % smoke cigarettes occasionally. This is unchanged since 2021.

The first nicotine containing product used

Most respondents state that they first tried smoking cigarettes (56.6 % among men and 68.5 % among women). However, 30.6 % of men and 21.2 % of women have first tried smokeless nicotine. Especially the youngest respondents have tried smokeless nicotine

as the first nicotine containing product (36.5 % among those aged 15 to 17 years). This proportion has increased since 2021 (32.9%).

Availability

The respondents have also been asked about various factors related to the availability of smokeless nicotine. More than half of respondents state that they pay between DKK 40 and 49 for their smokeless nicotine, while 9.6 % state that they pay DKK 30 to 39 (9.6 %) and 11.2 % pay DKK 50 to 59. The majority buy their smokeless nicotine containing products in a supermarket (68.8 %), in a kiosk (63.9 %) or at a petrol station (63.0 %). Furthermore, 7.7% state that they buy it from friends or acquaintances, while 7.1 % do not buy it themselves, but get it from family or friends. It is especially young people between 15-17 years of age who get it from family and friends (16.6 %) compared to the older age groups (5.1 % among the 18-24-year-olds and 6.3 % among the 25 -29-year-olds).

Læsevejledning

I denne rapport præsenteres det aktuelle forbrug af røgfrie nikotinprodukter blandt unge i Danmark, herunder snus, tyggetobak og nikotinposer. Endvidere beskrives udviklingen i forbrugsmønstre fra 2021 til 2022. Rapporten er baseret på den tredje opfølgende dataindsamling i den nationalt repræsentative spørgeskemaundersøgelse *SRØG – en undersøgelse af tobak, adfærd og regler*, der løbende monitorerer forbruget af tobaks- og nikotinprodukter blandt unge i alderen 15 til 29 år i Danmark. Data er indsamlet i perioden 14. september til 21. november 2022.

I denne rapport anvendes betegnelsen "røgfrie nikotinprodukter" som en samlet betegnelse for produkterne snus, tyggetobak og nikotinposer. Således vil der i resultaterne ikke kunne differentieres mellem de enkelte produkttyper (figur 3.6 undtaget, se afsnit 2.4 om afrapportering af resultater). I rapporten anvendes desuden betegnelsen "røgfri nikotin" som synonym for "røgfrie nikotinprodukter".

Alle resultater i rapporten præsenteres som samlede opgørelser for hele populationen. Udvalgte steder er resultaterne desuden opdelt på køn, alder og uddannelse med henblik på at kunne belyse eventuelle sociodemografiske forskelle. Resultaterne er illustreret i figurer, tabeller og tekstform. I figurer og tabeller præsenteres opgørelserne i procent (%) suppleret med det samlede antal respondenter (n), der har besvaret det aktuelle spørgsmål inden for hver svarkategori og sociodemografisk gruppe. Alle procentangivelser, der fremgår i figurer, tabeller og tekst angiver vægtede andele, mens antallet af respondenter, der indgår i de enkelte opgørelser, angiver det uvægtede antal (se afsnit 2.3 om vægtning af resultater). Af hensyn til datasikkerhed afrapporteres resultaterne ikke, hvis antallet af respondenter i en given opgørelse er lavere end 5. Det angives eksplicit, hvor det er tilfældet. Hvor der er præcis nul respondenter, der har besvaret en given svarkategori, angives dette i figurer og tabeller som "0,0 %".

Rapporten består af syv hovedkapitler. I **kapitel 1** beskrives baggrunden for undersøgelsen. Herefter beskrives datamaterialet og de anvendte metoder i **kapitel 2**, herunder datainsamlingen, spørgeskemaet, vægtningsproceduren, afrapporteringen af resultaterne samt respondenternes sociodemografiske karakteristika. I **kapitel 3** præsenteres de unges samlede forbrug af røgfrie nikotinprodukter, samt forskelle i forbruget fordelt på alder

og køn. I **kapitel 4** beskrives udvalgte kendetegn ved de røgfrie nikotinprodukter, der anvendes, herunder antal poser i dåserne, antal poser og mængden af nikotin, der dagligt indtages, samt hvilke smagsstoffer, der anvendes. I **kapitel 5** præsenteres en karakteristik af de unge, der bruger røgfri nikotin i forhold til køn, alder, uddannelse, anden risikoadfærd (cigaretrykning og alkoholforbrug) samt selv vurderet fysisk og mentalt helbred. I **kapitel 6** beskrives forekomsten af unge, der bruger flere produkter samtidigt, herunder den først anvendte produkttype. Endeligt, i **kapitel 7**, beskrives faktorer relateret til tilgængeligheden af røgfri nikotin, herunder prisen på produkterne samt, hvilke steder unge køber dem.

1. Baggrund

Brugen af røgfrie nikotinprodukter blandt danske unge har været stigende de seneste år. En undersøgelse fra 2014 viste, at færre end én ud af tyve gymnasieelever i Danmark brugte snus eller tyggetobak dagligt eller lejlighedsvist¹ (1). I 2021 var forbruget af røgfrie nikotinprodukter (her inklusiv nikotinposer) blandt unge mellem 15 og 29 år steget til 11,4 % (2). Det vil sige, at mere end hver tiende ung i Danmark anvendte et røgfri nikotinprodukt enten dagligt eller lejlighedsvist i 2021.

Røgfrie nikotinprodukter anvendes som en samlet betegnelse for snus, tyggetobak og nikotinposer, der alle indeholder nikotin, som er stærkt afhængighedsskabende (3, 4). Snus og tyggetobak indeholder desuden tobak (3-5). Modsat andre tobaks- og nikotinprodukter skal disse produkter ikke antændes, men anvendes i stedet oralt eller nasalt, hvorefter nikotinen optages gennem slimhinden (3, 4). I EU, herunder i Danmark, er det forbudt at markedsføre og sælge snus² (6). Det er imidlertid lovligt at sælge tyggetobak og nikotinposer. Røgfrie nikotinprodukter ligner hinanden af udseende og i anvendelsesmetode og kan derfor nemt forveksles. Blandt unge omtales produkterne oftest som "snus", og overordnet set skelner unge ikke mellem de enkelte produkttyper (7, 8).

Røgfrie nikotinprodukter kan virke attraktive for især unge, da produkterne ofte er tilsat smagsstoffer for eksempel søde smage af frugt eller slik. Derudover muliggør produkterne brug i situationer, hvor det ikke er tilladt at bruge tobaks- og nikotinprodukter, for eksempel på skoler og uddannelsesinstitutioner, eller øvrige indendørs faciliteter, idet de kan være nemmere at skjule i forbindelse med brug (7, 9). Derfor kan røgfrie nikotinprodukter være med til at øge den generelle eksponering af tobak og nikotin blandt unge, samt fastholde personer, der ryger, i deres nikotinafhængighed (2, 3).

Helbredseffekterne ved brug af røgfrie nikotinprodukter varierer mellem produkterne (3, 10). Det er dokumenteret, at der er risiko for helbredsskade forbundet med at bruge produkter, der indeholder nikotin (3). Børn og unges hjerner er særligt sensitive over for niko-

¹ Da nikotinposer først er blevet tilgængelige på markedet inden for de seneste år, omfatter opgørelser for røgfrie nikotinprodukter indtil 2020 kun snus og/eller tyggetobak.

² Sverige har en undtagelse således, at snus må sælges i Sverige. Svenske forhandlere må dog ikke sælge til det danske marked, for eksempel som onlinesalg med levering i Danmark.

tineksposering, der blandt andet kan skade hjernens udvikling og indlæringsevne, reducere den kognitive funktion, samt påvirke det psykiske helbred senere i livet ved blandt andet at medvirke til at fremkalde symptomer på angst og depression (3). Derudover øger brugen af nikotin sandsynligheden for at påbegynde cigaretrykning og indtag af andre rusmidler (3).

1.1. Formål

Denne rapport har til formål at give et overblik over børns og unges forbrug og anvendelse af røgfrie nikotinprodukter i 2022, samt at følge udviklingen i perioden fra 2021 til 2022.

2. Materiale og metode

Data til denne rapport stammer fra den tredje opfølgende måling til undersøgelsen *§RØG – en undersøgelse af tobak, adfærd og regler* (herefter benævnt *§RØG-undersøgelsen*), der udføres af Statens Institut for Folkesundhed i samarbejde med Kræftens Bekæmpelse, Hjerteforeningen og Lungeforeningen. *§RØG-undersøgelsen* er en landsdækkende spørgeskemaundersøgelse, som følger udviklingen af unges tobaks- og nikotinformbrug over tid samt evaluerer effekten af en række lovgivningsmæssige tiltag på tobaks- og nikotinområdet. *§RØG-undersøgelsen* finansieres af TrygFonden.

2.1. Dataindsamling

Respondenter til undersøgelsen er identificeret i et tilfældigt udtræk af unge i alderen 15 til 29 år med bopæl i Danmark. Dataindsamlingen blev udført fra 14. september til 21. november 2022. Her blev spørgeskemaet udsendt til en repræsentativ stikprøve på 37.506 unge via digital post. Med henblik på at opnå flest mulige svar på spørgeskemaet og derved højne svarprocenten, blev der i løbet af indsamlingsperioden udsendt op til tre rykkere til personer, der endnu ikke havde besvaret spørgeskemaet.

I alt deltog 9.498 personer i undersøgelsen. Efter ekskludering af ugyldige besvarelser (n=6), samt af respondenter med manglende besvarelse af spørgsmålet om cigaretrykning (n=123), indeholdt det endelige datasæt 9.369 gyldige besvarelser. Dette giver en svarprocent på 25,0 %.

Med henblik på at beskrive udviklingen i brugen af røgfrie nikotinprodukter sammenlignes resultater fra dette års undersøgelse med tilsvarende resultater fra den anden opfølgende måling i *§RØG-undersøgelsen* foretaget i 2021. Data fra begge undersøgelser er indsamlet på samme tid af året og med samme indsamlingsmetode, hvilket muliggør en direkte sammenligning. En nærmere beskrivelse af indsamlingsmetoden findes i rapporten *§RØG – en undersøgelse af tobak, adfærd og regler, udvalgte tendenser 2021, rapport 3 (2)*.

2.2. Spørgeskema

Spørgeskemaet er konstrueret ud fra de tidligere spørgerammer i §RØG-undersøgelsen. Det består af en fast række af spørgsmål, samt enkelte specifikke temaspørgsmål, der inddrages ved de enkelte målinger. Spørgeskemaet indeholder spørgsmål om unges forbrug, adfærd og erfaringer med forskellige typer af tobaks- og nikotinprodukter, samt en række spørgsmål om blandt andet holdninger til og synlighed af tobak. Således er spørgeskemaet inddelt i temaer efter den specifikke type af tobaks- og nikotinprodukt. For at kunne sammenligne unges forbrug, adfærd og erfaringer til de forskellige typer af tobaks- og nikotinprodukter går udvalgte spørgsmål igen på tværs af produkttyperne. Der stilles dog også unikke spørgsmål for de enkelte produkter.

Spørgeskemaet afdækker følgende seks overordnede temaer: cigaretter, opvarmet tobak, e-cigaretter, røgfri nikotin (snus, tyggetobak og nikotinposer), respondenternes omgangskreds og alkohol.

Der er indlagt en række filtre i spørgeskemaet, hvilket betyder, at synligheden af en række spørgsmål afhænger af respondentens svar på foregående spørgsmål. Det er således ikke alle spørgsmål i spørgeskemaet, som respondenterne præsenteres for, men kun dem som er mest relevante for respondenterne.

Denne rapport er primært baseret på spørgsmålene om røgfri nikotin.

2.3. Vægtning

For at kunne generalisere undersøgelsens resultater, er det vigtigt, at respondenterne svarer til sammensætningen i den øvrige alderssvarende del af befolkningen i forhold til udvalgte sociodemografiske karakteristika. For at imødegå dette er der benyttet en såkaldt vægtning for non-response. Dette indebærer, at besvarelsen fra en enkelt respondent i undersøgelsen er givet en vægt i forhold til, hvor sandsynligt det er at modtage en besvarelse fra en person med samme køn og alder.

2.4. Afrapportering af resultater

Alle resultater præsenteres i deskriptive figurer og tabeller. Af disse fremgår andele i procent (%) samt det samlede antal respondenter (n), der har svaret på det pågældende spørgsmål inden for hver svarkategori og sociodemografisk gruppe. Gennemgående i rapporten præsenteres andele som vægtede fordelinger (%), mens antallet af respondenter (n) angiver det uvægtede antal.

Antallet af respondenter, der har besvaret hvert spørgsmål vil variere på grund af filtreringer i spørgeskemaets konstruktion. Det betyder, at nogle spørgsmål bliver filtreret fra på baggrund af respondents svar på tidligere spørgsmål i spørgeskemaet. Desuden har det ved nogle spørgsmål været muligt at angive flere svar. I disse spørgsmål er svarmulighederne ikke gensidigt udelukkende, og procenter kan derfor summere til mere end 100. Det fremgår eksplicit, hvor dette er tilfældet.

Af hensyn til datasikkerhed afrapporteres opgørelser med færre end fem respondenter ikke. I de tabeller, hvor dette er tilfældet, vil betegnelsen "n/a" angives, mens det fremgår i en note under de aktuelle figurer. Hvis der er præcis nul respondenter, der besvaret en given svarkategori, angives dette som "0,0 %" i figurer og tabeller.

Idet tidligere undersøgelser har fundet, at unge overordnet set ikke selv skelner mellem de forskellige typer af røgfrie nikotinprodukter, præsenteres resultaterne i denne rapport som det samlede forbrug af snus, tyggetobak og nikotinposer. Der differentieres således ikke mellem de enkelte produkttyper. Eneste undtagelse fra dette er figur 3.6, der viser respondenternes egne angivelser af forbruget af hvert af de tre produkttyper. Disse figurer skal imidlertid fortolkes med forsigtighed.

I rapporten er der ikke testet for, hvorvidt forskelle i brugen af røgfrie nikotinprodukter mellem de sociodemografiske grupper (køn, alder og uddannelse) samt ændringer i perioden fra 2021 til 2022 er statistisk signifikante. Således skal de præsenterede forskelle alene fortolkes som beskrivende.

2.5. Sociodemografiske karakteristika

Med henblik på at karakterisere respondenterne i undersøgelsen, inddrages oplysninger om køn, alder, uddannelse og erhvervsstatus, samt bopælsregion.

Køn er opgjort som mand eller kvinde, mens respondenternes alder afrapporteres i aldersgrupperne 15-17 år, 18-24 år og 25-29 år. Uddannelse og erhvervsstatus er baseret på selvrapporteret igangværende uddannelse, samt højest fuldførte uddannelse kombineret med nuværende erhvervsstatus blandt de respondenter, som ikke er under uddannelse. Bopælsregion er inddelt efter de fem danske regioner.

Af tabel 2.5 fremgår respondenternes sociodemografiske karakteristika for undersøgelsen i henholdsvis 2021 og 2022.

Der er overordnet set flere kvinder end mænd i respondentgruppen (uvægtede antal), men efter vægtningen udlignes denne forskel, således at andelen af mænd og kvinder er lige store (vægtede procentvise andel). Aldersmæssigt er omkring en femtedel (18,3 %) af respondenterne 15-17 år, 45,4 % er 18-24 år, og 36,3 % er 25-29 år. Flest af respondenterne er i arbejde og har gennemført en kort eller ingen uddannelse (23,2 %), går på en mellem-lang eller lang videregående uddannelse (21,0 %) eller går på en gymnasial uddannelse (17,1 %).

Fordelingen af respondenter på køn, alder, bopælsregion samt uddannelse og erhvervsstatus i 2022 svarer til fordelingen i 2021, hvilket betyder, at respondentgruppen for 2021 og 2022 er sammenlignelige. Endvidere er respondenternes sociodemografiske karakteristika i overensstemmelse med alle personer, der er blevet inviteret til at deltage i §RØG-undersøgelsen, og populationen kan dermed anses for at være et repræsentativt udsnit af befolkningen i den pågældende aldersgruppe (ikke illustreret).

Tabel 2.5. Sociodemografiske karakteristika af respondenterne

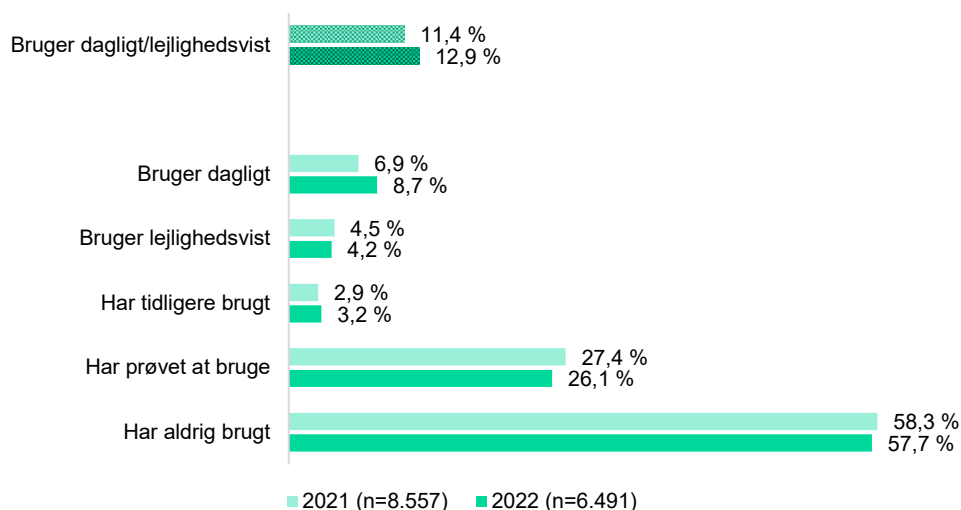
	2021 (n=10.622)		2022 (n=9.369)	
	%	(n)	%	(n)
Køn				
Mand	50,8	(4.463)	51,0	(3.813)
Kvinde	49,2	(6.159)	49,0	(5.556)
Alder				
15-17 år	18,3	(2.256)	18,3	(1.921)
18-24 år	45,6	(4.913)	45,4	(4.475)
25-29 år	36,1	(3.453)	36,3	(2.973)
Region				
Hovedstaden	32,2	(3.400)	30,6	(2.856)
Sjælland	11,1	(1.188)	11,4	(1.083)
Syddanmark	20,0	(2.133)	21,4	(1.998)
Midtjylland	26,5	(2.808)	26,2	(2.451)
Nordjylland	10,4	(1.093)	10,5	(981)
Uddannelse og erhvervsstatus				
Går i folkeskole	7,6	(928)	6,0	(626)
Går på FGU/erhvervsuddannelse	6,5	(667)	5,7	(521)
Går på en gymnasial erhvervsuddannelse	-	-	1,5	(141)
Går på en gymnasial uddannelse	17,1	(1.998)	17,1	(1.758)
Går på en kort videregående uddannelse	2,2	(228)	2,2	(211)
Går på en mellemlang eller lang videregående uddannelse	21,2	(2.223)	21,0	(1.997)
Går på kortere kurser/andet	3,2	(337)	3,0	(291)
Er i arbejde og har gennemført en mellemlang eller lang videregående uddannelse	14,7	(1.467)	15,4	(1.301)
Er i arbejde og har gennemført en kort/ingen uddannelse	23,0	(3.301)	23,2	(2.070)
Er uden arbejde og har gennemført en mellemlang/lang videregående uddannelse	1,3	(124)	1,3	(112)
Er uden arbejde og har gennemført en kort/ingen uddannelse	3,2	(322)	3,6	(332)

Note: Uddannelsesgruppen "Går på en gymnasial erhvervsuddannelse" er i dette års undersøgelse angivet som særskilt kategori. Da denne uddannelsesgruppe i undersøgelsen fra 2021 indgik som en del af kategorien "Går på en gymnasial uddannelse", kan sammenlignelige tal for denne gruppe fra 2021 ikke vises i tabellen.

3. Forbrug af røgfri nikotin

I dette kapitel beskrives unges forbrug af røgfri nikotin. Først præsenteres det overordnede forbrug, herunder opdelt på køn og alder, og derefter vises andelen af respondenter, der angiver, at de bruger henholdsvis snus, tyggetobak eller nikotinposer. Det skal bemærkes, at dette er de unges egne angivelser af, hvilke produkter de anvender, og at produkttyperne i høj grad ligner hinanden og nemt kan forveksles.

Figur 3.1. Overordnet forbrug af røgfri nikotin

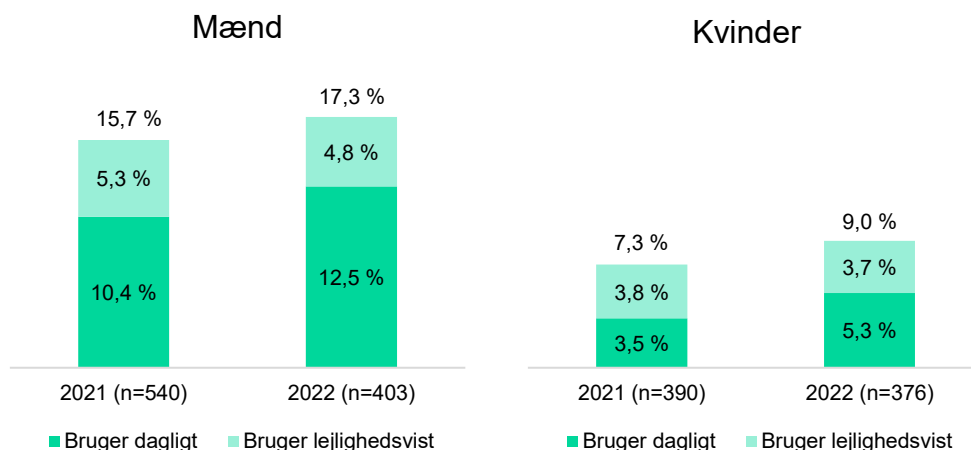

Figur 3.1 viser det overordnede forbrug af røgfri nikotin blandt unge mellem 15 og 29 år. Som det ses af figuren, er der 8,7 %, der i 2022 anvender røgfri nikotin dagligt og 4,2 %, der anvender røgfri nikotin lejlighedsvist, det vil sige nogle gange om ugen eller sjældnere. Sammenlagt er der dermed 12,9 %, der bruger røgfri nikotin (dagligt eller lejlighedsvist). Der er yderligere 3,2 %, som tidligere har brugt det, mens hver fjerde (26,1 %) angiver, at de har prøvet at bruge røgfri nikotin. 57,7 % angiver, at de aldrig har prøvet at bruge det.

Udvikling: Sammenlagt var der i 2021 11,4 %, som angav at bruge røgfri nikotin enten dagligt eller lejlighedsvist, hvor det i 2022 er steget til 12,9 %. I 2021 var der 6,9 %, som angav at bruge røgfri nikotin dagligt. Der er således sket en stigning fra 2021 til 2022,

hvor 8,7 % angiver at bruge røgfri nikotin dagligt. Det lejlighedsvis forbrug er stort set uændret i perioden (4,5 % i 2021 vs. 4,2 % i 2022).

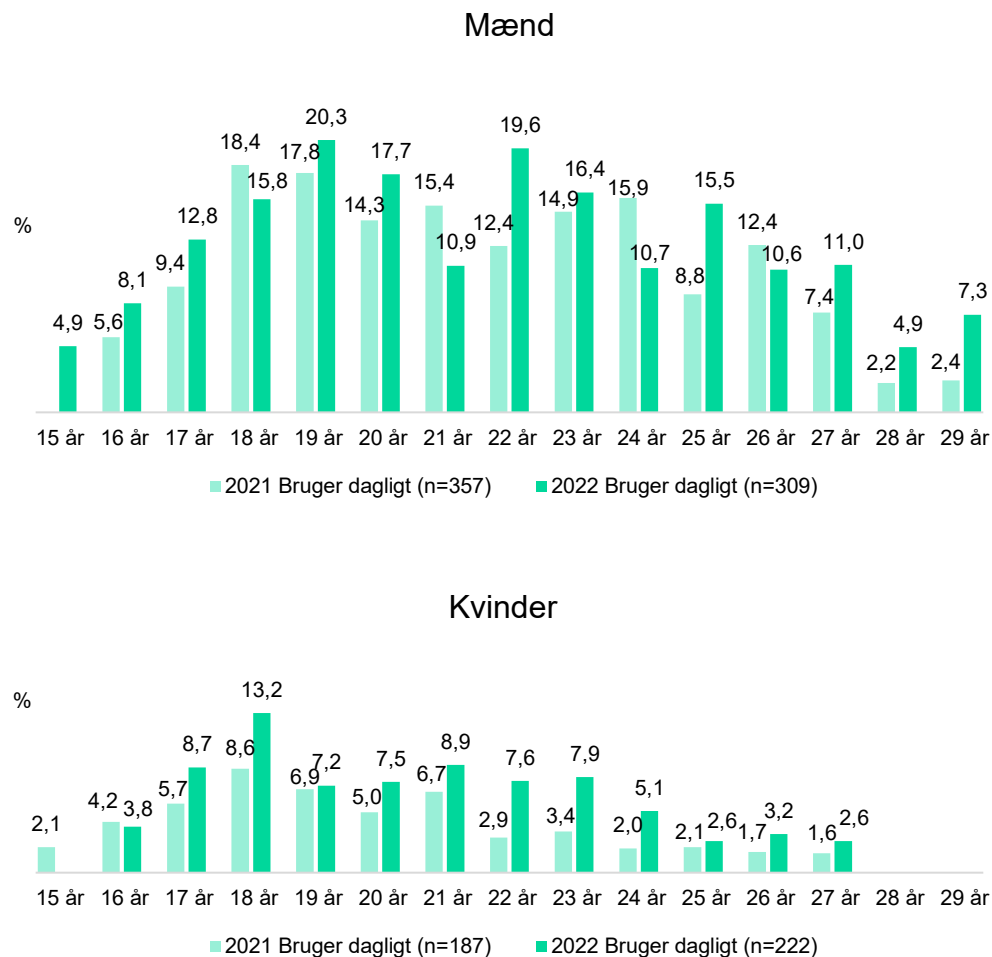
Figur 3.2. Forbrug af røgfri nikotin, opdelt på køn

Af figur 3.2 fremgår forbruget af røgfri nikotin opdelt på køn. Blandt mænd er der 12,5 %, der anvender røgfri nikotin dagligt og 4,8 %, der anvender det lejlighedsvist. Dvs. at der er 17,3 % af mændene, som bruger røgfri nikotin enten dagligt eller lejlighedsvist. Blandt kvinderne er der 5,3 %, der angiver at bruge røgfri nikotin dagligt og 3,7 %, der lejlighedsvist bruger det.

Udvikling: I 2021 angav 10,4 % af mændene, at de brugte røgfri nikotin dagligt, mens 5,3 % angav et lejlighedsvist forbrug. Det lejlighedsvis forbrug er således stort set uændret fra 2021 (5,3 %) til 2022 (4,8 %), mens andelen af mænd, der bruger røgfri nikotin dagligt, er steget fra 10,4 % i 2021 til 12,5 % i 2022. Andelen af kvinder, der bruger røgfri nikotin lejlighedsvist, er uændret i perioden, mens det daglige forbrug er steget fra 3,5 % i 2021 til 5,3 % i 2022.

Figur 3.3. Dagligt forbrug af røgfri nikotin, opdelt på alder og køn

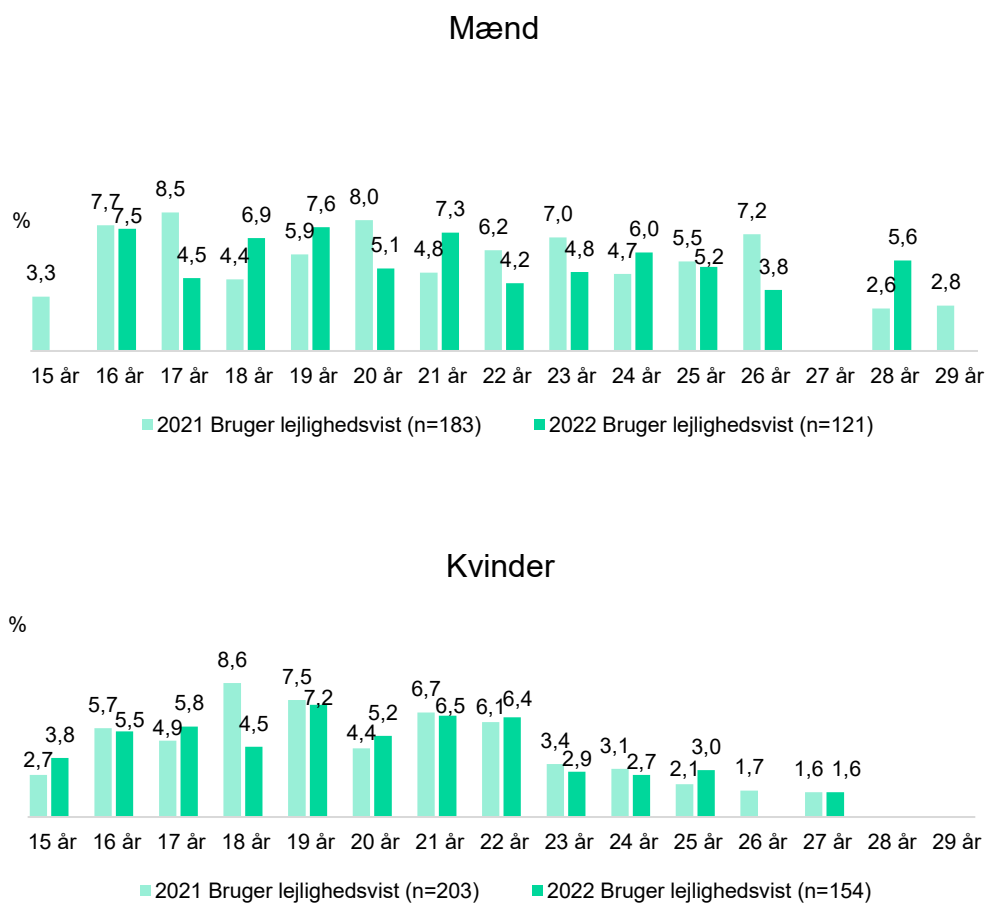

Note: I nogle grupper er der for få respondenter til at angive procentandelen, og søjlerne er derfor ikke vist.

Figur 3.3 viser det daglige forbrug af røgfri nikotin opdelt på alder (15-29 år) for hhv. mænd og kvinder. Der ses tydelige variationer i brugen af røgfri nikotin mellem de forskellige aldre. Blandt mænd er der flest i alderen 18 år til 25 år, der angiver at have et dagligt forbrug af røgfri nikotin, for eksempel er der 20,3 % af de 19-årige mænd, der angiver, at de dagligt bruger røgfri nikotin, mens 4,9 % angiver tilsvarende blandt både 15-årige og 28-årige. For kvinder ses den største andel, der angiver at have et dagligt forbrug af røgfri nikotin blandt respondenter på 18 år (13,2 %). Blandt kvinder er det daglige forbrug højest i alderen 17 år til 24 år.

Udvikling: Sammenlignet med brugen af røgfri nikotin i 2021, er der for de fleste aldre, sket en stigning i det daglige forbrug af røgfri nikotin både blandt mænd og kvinder. For eksempel er der sket en stigning i dagligt brug af røgfri nikotin blandt 18-årige kvinder fra 8,6 % i 2021 til 13,2 % i 2022.

Figur 3.4. Lejlighedsvist forbrug af røgfri nikotin, opdelt på alder og køn

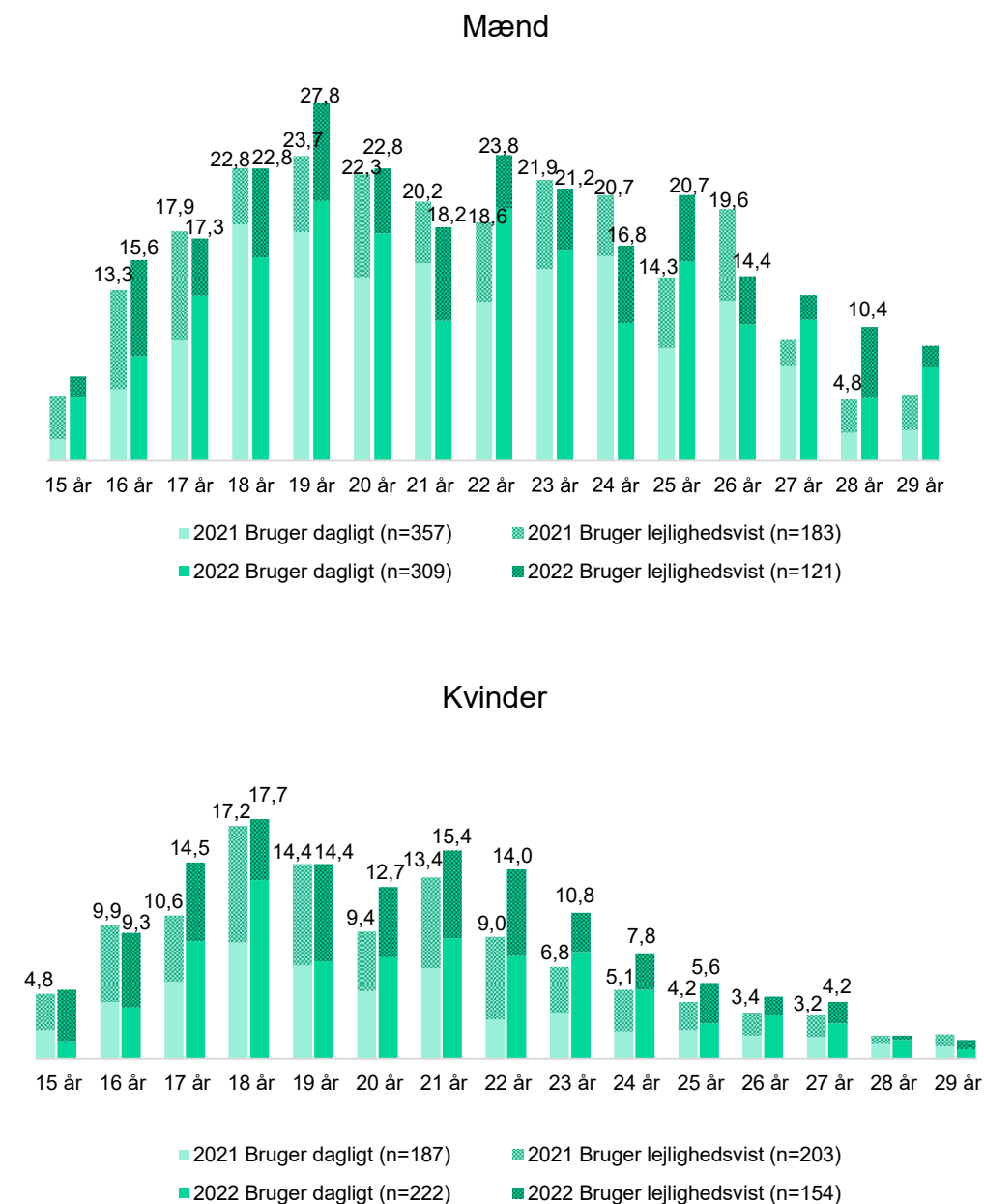

Note: I nogle grupper er der for få respondenter til at angive procentandelen, og søjlerne er derfor ikke vist.

Figur 3.4 viser det lejlighedsvisse forbrug af røgfri nikotin blandt hhv. mænd og kvinder. For begge køn ses det, at forbruget ikke varierer i forhold til alder i samme grad, som det er tilfældet for det daglige forbrug (figur 3.3.). Blandt mænd er andelen, der angiver et lejlighedsvist forbrug for de fleste aldre mellem 4 % og 8 %, mens andelen blandt kvinder er mellem 3 % og 8 %.

Udvikling: Sammenlignet med 2021 er det lejlighedsvis forbrug for nogle aldre faldet, og for andre er det steget. Dette er tilfældet for begge køn.

Figur 3.5. Dagligt og lejlighedsvist forbrug af røgfri nikotin, opdelt på alder og køn

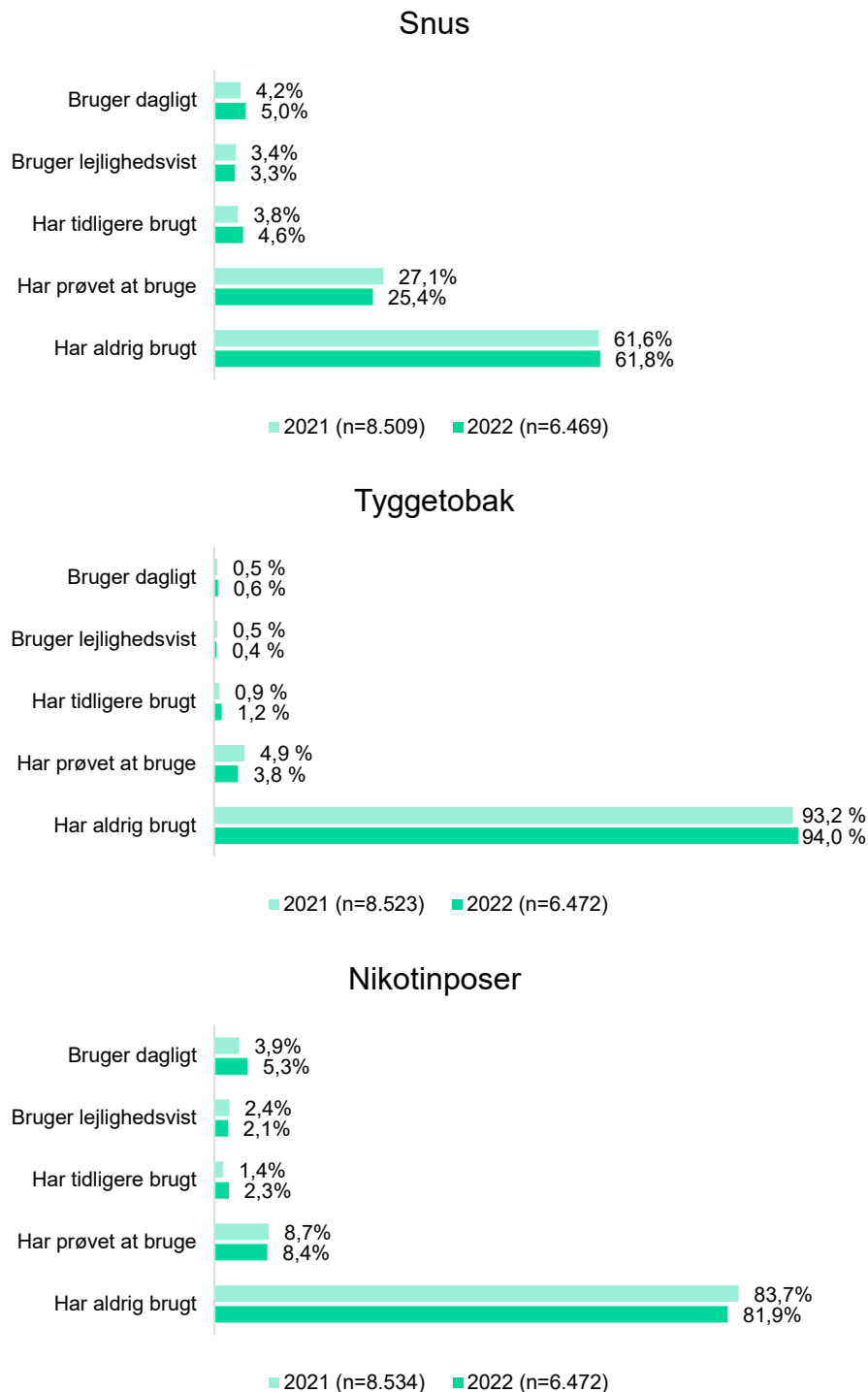
Note: I nogle grupper er der for få respondenter til at angive procentandelen, og den samlede procentandel over søjlen er derfor ikke vist.

Figur 3.5 viser det samlede forbrug af røgfri nikotin, det vil sige daglig og lejlighedsvis brug, opdelt på alder og køn. Det fremgår, at der er markante variationer i brugen af røgfri nikotin i forhold til alder og køn. For mænd ses den største andel, der angiver at bruge røgfri nikotin, blandt de 19-årige (27,8 %), mens andelen blandt kvinder er størst for de 18-årige (17,7 %). Blandt mænd er det især respondenter i alderen 17-25 år, som bruger røgfri nikotin (mellem 16,8 % og 27,8 %), mens flest kvinder i alderen 17-23 år bruger det (mellem 10,8 % og 17,7 %).

Endvidere ses det, at der blandt mænd i de fleste aldre er større andele, der bruger røgfri nikotin dagligt sammenlignet med lejlighedsvist brug. Tilsvarende mønster ses ikke i samme omfang blandt kvinder.

Udvikling: Fordelingen af forbruget inden for de enkelte aldre i 2022 svarer overordnet set til fordelingen i 2021. Det ses imidlertid, at forbruget blandt kvinder i alderen 20 til 27 år er højere i 2022 end i 2021.

Figur 3.6. Forbrug af snus, tyggetobak og nikotinposer

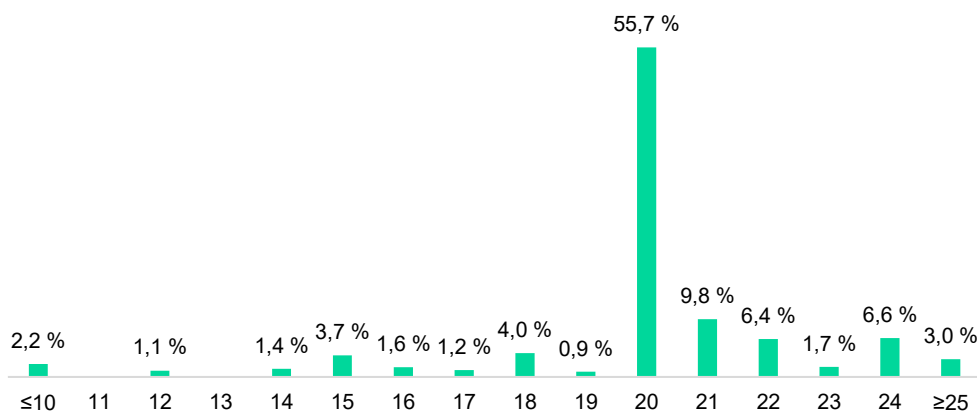
Figur 3.6 viser forbruget af henholdsvis snus, tyggetobak og nikotinposer. Der er 5,0 %, der angiver at bruge snus dagligt, og 3,3 % angiver et lejlighedsvist brug. Tyggetobak anvendes af relativt få respondenter. Sammenlagt angiver 1,0 % af respondenterne, at de dagligt eller lejlighedsvist bruger tyggetobak. Der er 5,3 %, der angiver at anvende nikotinposer dagligt, mens 2,1 % angiver et lejlighedsvist brug. Som tidligere nævnt kan de forskellige produkttyper nemt forveksles, og de specifikke andele skal derfor fortolkes med forsigtighed.

Udvikling: Forbruget af snus og tyggetobak er overordnet set uændret i perioden fra 2021 til 2022. Ligeledes er andelen, der angiver aldrig at have brugt produkterne uændrede. Det daglige forbrug af nikotinposer var 3,9 % i 2021 og 5,3 % i 2022, mens det lejlighedsvis forbrug er det samme begge år. Andelen, der aldrig har brugt nikotinposer, er faldet fra 83,7 % i 2021 til 81,9 % i 2022.

4. Indhold og kendetegn ved røgfrie nikotinprodukter

I dette kapitel beskrives forskellige karakteristika ved de røgfrie nikotinprodukter, som anvendes, herunder antal poser i dåserne, antallet af poser, som respondenterne typisk bruger, samt nikotinindholdet i poserne. Kapitlet indeholder også opgørelser over, hvilke smagsstoffer, respondenterne bruger i deres røgfri nikotin.

Figur 4.1. Antal poser i dåsen med røgfri nikotin

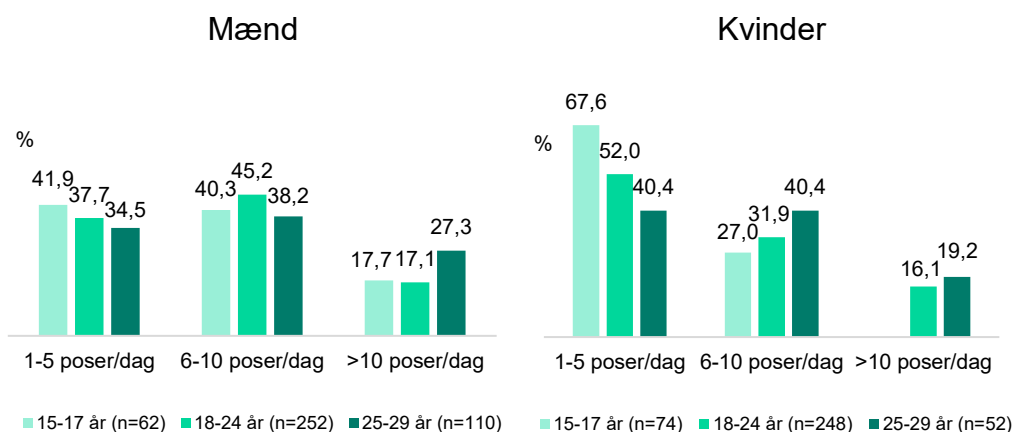

Note: I nogle grupper er der for få respondenter til at angive procentandelen, og søjlerne er derfor ikke vist.

I figur 4.1 fremgår det, at der er variation i antallet af poser, som respondenterne angiver, der er i de dåser med røgfri nikotin, som de køber. Lidt over halvdelen (55,7 %) angiver, at de oftest køber dåser med 20 poser i, mens 9,8 % angiver, at der er 21 poser i dåsen.

Udvikling: Dette spørgsmål indgik ikke i undersøgelsen fra 2021, og udviklingen beskrives derfor ikke.

Figur 4.2. Gennemsnitligt antal poser røgfri nikotin pr. dag blandt personer, der bruger røgfri nikotin dagligt, opdelt på køn og alder

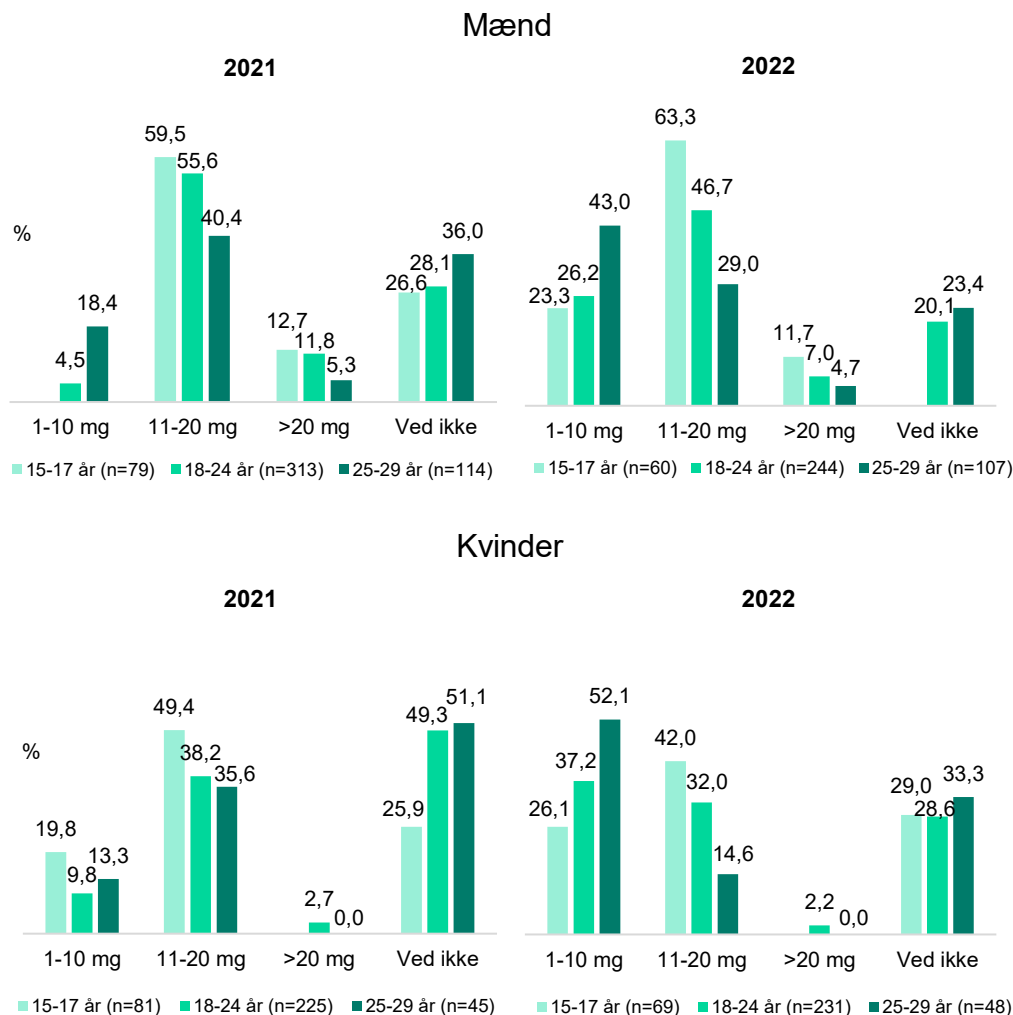

Note: I nogle grupper er der for få respondenter til at angive procentandelen, og søjlerne er derfor ikke vist.

Figur 4.2 viser antal poser røgfri nikotin anvendt for henholdsvis mænd og kvinder blandt respondenter, der har rapporteret at bruge røgfri nikotin dagligt. Overordnet set er der en tendens til, at de ældste aldersgrupper i højere grad anvender flere poser dagligt sammenlignet med de yngre. Blandt mænd, er de aldersmæssige forskelle ikke lige så udtalte, som det ses for kvinderne. Eksempelvis er der 67,6 % af kvinderne i alderen 15-17 år, der anvender 1-5 poser dagligt, 27 %, der anvender 6-10 poser og for få til at angive andelen, der bruger mere end 10 poser dagligt.

Udvikling: Da spørgsmålet ikke er formuleret på samme måde i undersøgelsen fra 2021, kan udviklingen ikke beskrives.

Figur 4.3. Mg nikotin i den anvendte røgfri nikotin, opdelt på køn og alder

Figur 4.3 viser mg nikotin i de poser med røgfri nikotin, som respondenterne bruger, opdelt på køn og i de tre aldersgrupper. Blandt mænd i alderen 15-17 år (63,3 %) og 18-24 år (46,7 %) bruger størstedelen røgfri nikotin af en styrke, der ligger mellem 11-20 mg nikotin pr. pose. Blandt mænd i alderen 25-29 år bruger flest røgfri nikotin med en styrke på 1-10 mg (43,0 %). Der ser ud til at være en tendens til, at kvinderne i højere grad og 11-20 mg. Næsten ingen kvinder bruger poser med en nikotin af en styrke højere end 20 mg, mens dette ses blandt mænd. I kategorien med poser med over 20 mg nikotin har størstedelen angivet en styrke mellem 20 og 30 mg, mens enkelte har angivet et højere

nikotinindhold (ikke illustreret). Endvidere angiver omkring hver femte af mændene og hver tredje af kvinderne, at de ikke kender styrken på deres røgfri nikotin.

Udvikling: Der er overordnet set færre i 2022, der angiver, at de ikke kender nikotinindholdet i poserne med røgfri nikotin sammenlignet med 2021. Blandt både mænd og kvinder angiver flere i 2022 at bruge poser af styrken 1-10 mg sammenlignet med 2021.

Når man udregner gennemsnittet af nikotinindholdet i de poser røgfri nikotin, de unge angiver at bruge i 2022, rapporterer mændene gennemsnitligt 13,5 mg pr. pose og kvinderne 11,3 mg pr. pose (ikke illustreret). Til sammenligning var det i 2021 17,0 mg pr. pose blandt mænd og 13,5 mg pr. pose blandt kvinder.

Tabel 4.1. Indtag af mg nikotin pr. dag i forhold til antal poser brugt, opdelt på køn

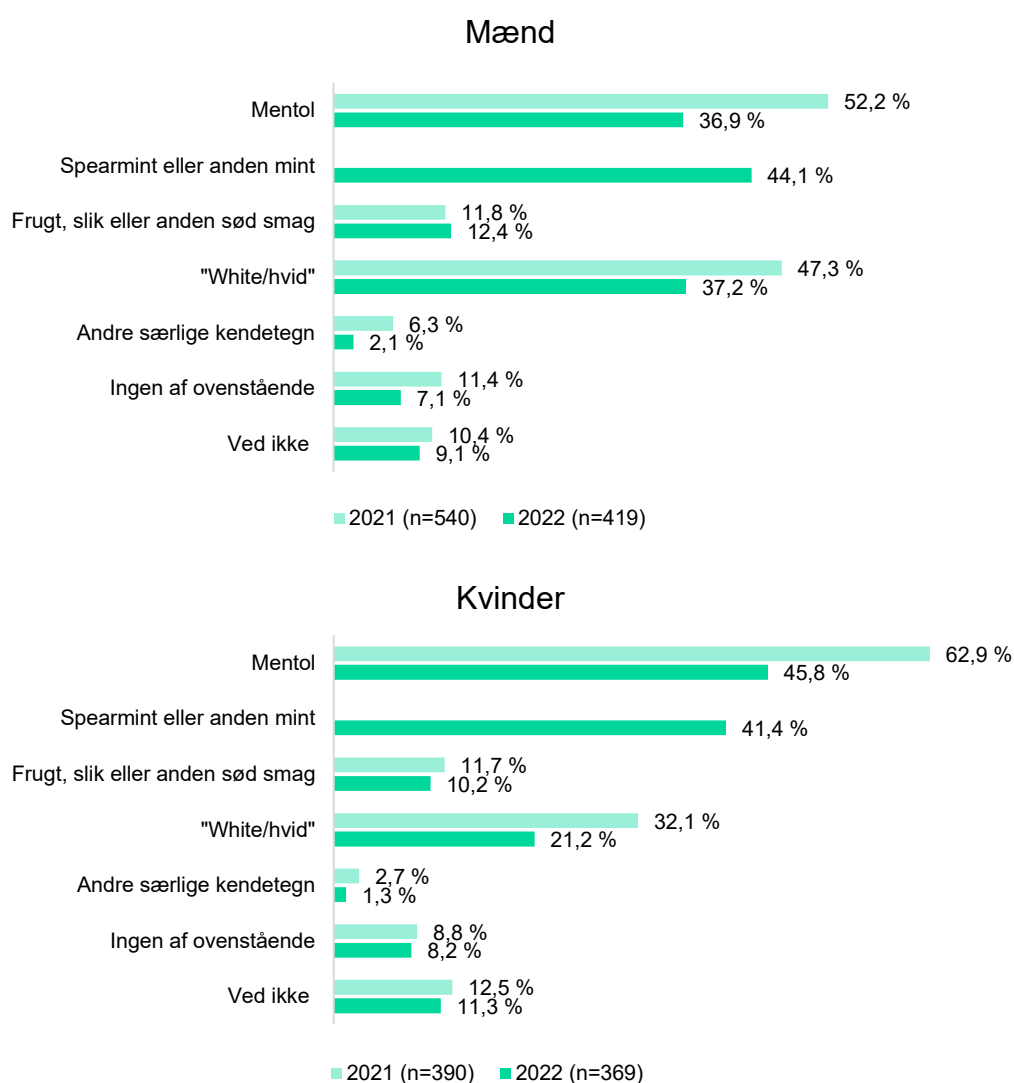
	2021 (n=557)				2022 (n=588)			
	Mænd		Kvinder		Mænd		Kvinder	
	%	Mg	%	Mg	%	Mg	%	Mg
1-5 poser /dag	41,3	17-85	60,8	14-68	37,2	14-67	53,1	11-57
6-10 poser /dag	41,0	102-167	29,5	81-135	42,4	81-135	32,3	68-113
>10 poser /dag	17,7	≥187	9,7	≥148	20,4	≥148	14,6	≥124

I tabel 4.1 er vist en oversigt over nikotinindholdet i poserne med røgfri nikotin opdelt på angivelsen af det gennemsnitlige antal poser, respondenterne bruger. Tabellen er endvidere opdelt på køn. Således giver tabellen et indtryk af, hvor meget nikotin, respondenterne indtager. Eksempelvis angiver 37,2 % af mændene at bruge 1-5 poser om dagen, hvilket medfører et dagligt nikotinindtag på 14-67 mg nikotin, mens 42,4 % af mændene indtager 81-135 mg nikotin pr. dag. De 20,4 % af mændene, der bruger mere end 10 poser dagligt, indtager således mere end 148 mg nikotin om dagen via den røgfri nikotin. Der ses en tendens til, at mænd i gennemsnit bruger flere poser om dagen sammenlignet med kvinder. Således bruger en større andel kvinder 1-5 poser pr. dag (53,1 %) sammenlignet med mænd (37,2 %), mens flere mænd bruger over 10 poser pr. dag (20,4 %) sammenlignet med kvinder (14,6 %).

Udvikling: Fra 2021 til 2022 ser det overordnede indtag af nikotin (målt i mg) ud til at være faldet. Eksempelvis var nikotinindtaget blandt kvinder, der i 2021 angav at bruge 10 eller flere poser dagligt (9,7 %) ≥148 mg, mens nikotinindtaget for de 14,6 %, der i

2022 angiver at bruge 10 eller flere poser dagligt, er ≥ 124 . Dette skal dog fortolkes med det forbehold, at der overordnet set er færre respondenter i 2022, der svarer, at de ikke kender indholdet i poserne med røgfri nikotin, sammenlignet med 2021, samt at der er flere respondenter, der angiver at bruge poser af styrken 1-10 mg i 2022, sammenlignet med 2021.

Figur 4.4. Smagsstoffer eller kendetegn anvendt i røgfri nikotin, opdelt på køn

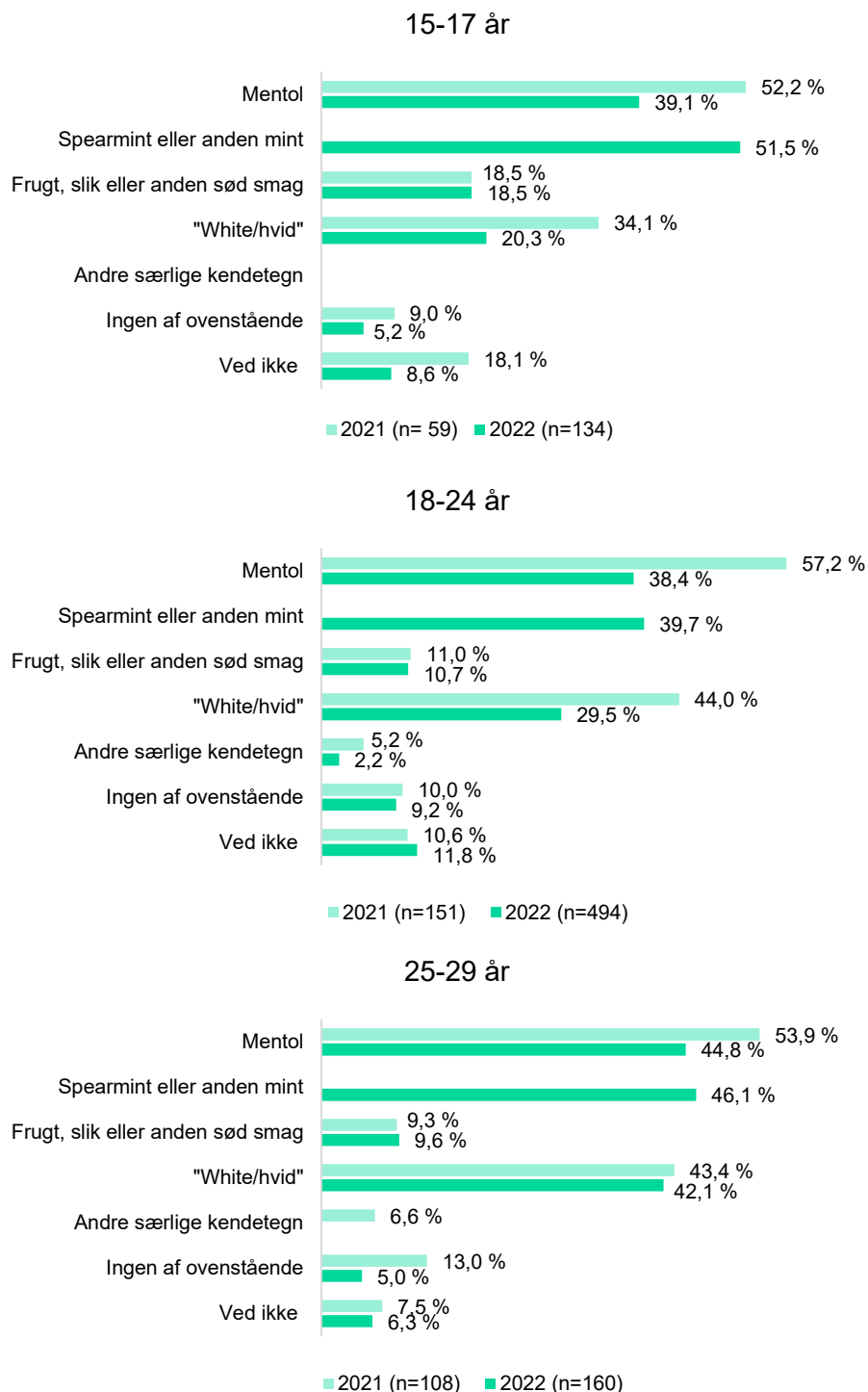

Note: Det har været muligt for respondenterne at angive mere end ét svar. Grupperne er derfor ikke gensidigt udelukkende. Kategorien "Spearmint eller anden mint" er ny i dette års undersøgelse, hvorfor der ikke kan præsenteres sammenlignelige tal fra 2021.

I figur 4.4 fremgår, hvilke smagsstoffer eller øvrige kendetegn, der er ved de røgfrie nikotinprodukter, som anvendes blandt hhv. mænd og kvinder. Blandt mænd er der 36,9 %, der anvender mentolsmag og 44,1 %, der anvender smag af spearmint eller anden mint. Yderligere er der 37,2 %, som anvender røgfri nikotin af typen "white/hvid". Blandt kvinder er den hyppigst anvendte smag mentol (45,8 %) samt spearmint eller anden mint (41,4 %), mens omkring hver tyvende bruger røgfri nikotin af typen "white/hvid" (21,2 %). Lidt flere end hver tiende anvender røgfri nikotin med smag af frugt, slik eller anden sød smag (12,4 % blandt mænd og 10,2 % blandt kvinder).

Udvikling: For både mænd og kvinder er andelen, der angiver mentol, faldet fra 2021 til 2022. Dette skal imidlertid ses i lyset af, at der er relativt store andele, der angiver at bruge røgfri nikotin med smag af spearmint eller anden mint, som er en ny svarkategori i dette års undersøgelse (44,1 % blandt mænd og 41,4 % blandt kvinder). Andelene, der angiver at bruge røgfri nikotin af typen "white/hvid" er faldet blandt både mænd (47,3 % i 2021 til 37,2 % i 2022) og kvinder (32,1 % i 2021 til 21,2 % i 2022), mens andelene, der angiver de øvrige smagsstoffer og kendetegn overordnet set er uændrede i perioden.

Figur 4.5. Smagsstoffer eller kendetegn anvendt i røgfri nikotin, opdelt på alder

Note: Det har været muligt for respondenterne at angive mere end ét svar. Grupperne er derfor ikke gensidigt udelukkende. I nogle grupper er der for få respondenter til at angive procentandelen, og søjlerne er derfor ikke vist. Kategorien "Spearmint eller anden mint" er ny i dette års undersøgelse, hvorfor der ikke kan præsenteres sammenlignelige tal fra 2021.

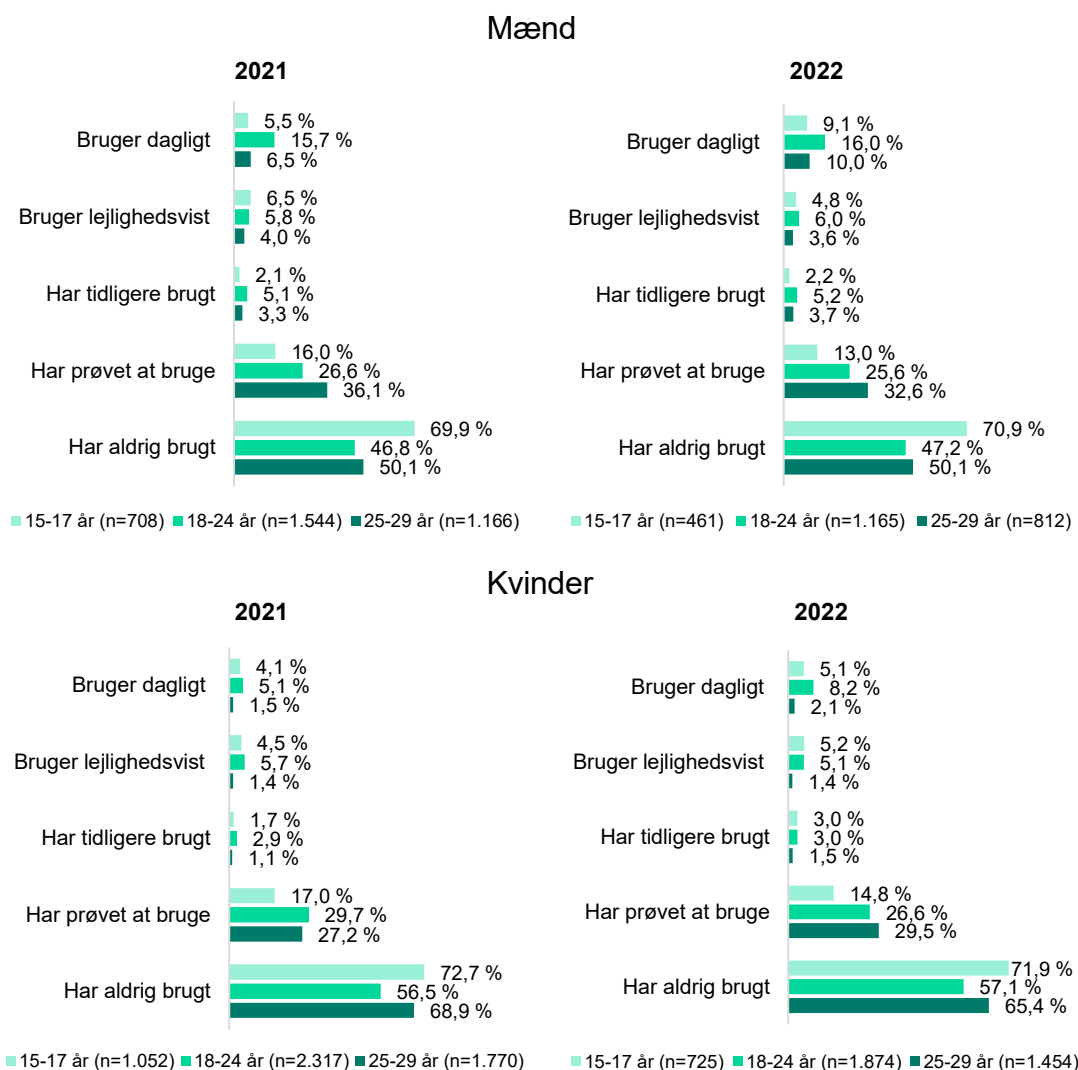
I figur 4.5 fremgår det, at røgfrie nikotinprodukter med smag af mentol og spearmint eller anden mint er mest udbredt på tværs af aldersgrupper. Anvendelsen af røgfri nikotin med smag af slik, frugt eller anden sød smag er omkring dobbelt så høj blandt 15-17-årige (18,5 %), som blandt hhv. 18-24-årige (10,7 %) og 25-29-årige (9,6 %). Endvidere ses det, at røgfri nikotin af typen "white/hvid" er mest udbredt blandt respondenter i alderen 25-29 år (42,1 %) sammenlignet med de øvrige aldersgrupper (20,3 % blandt de 15-17-årige og 29,5 % blandt de 18-24-årige).

Udvikling: Fra 2021 til 2022 er der sket et fald i anvendelsen af røgfri nikotin med smag af mentol. Dog angiver en stor andel respondenter at bruge røgfri nikotin med smag af spearmint eller anden mint, der er en ny svarkategori i dette års undersøgelse. Der er ikke forskel i anvendelsen af søde smage mellem de to år inden for de enkelte aldersgrupper. Fra 2021 til 2022 ses et fald i andelen, der angiver at bruge røgfri nikotin med smagen "white/hvid" blandt de 15-17-årige (34,1 % i 2021 til 20,3 % i 2022) og de 18-24-årige (44,0 % i 2021 til 29,5 % i 2022).

5. Karakteristik af unge, der bruger røgfrie nikotinprodukter

I dette kapitel beskrives unge i undersøgelsen, der bruger røgfrie nikotinprodukter, ud fra forskellige karakteristika, herunder køn, alder, uddannelse, cigaretrykning, alkoholindtag, selvrapporteret fysisk og mentalt helbred, samt bekymringer for helbredsskade ved brug af røgfri nikotin.

Figur 5.1. Forbrug af røgfri nikotin, opdelt på køn og alder

I figur 5.1 ses brugen af røgfri nikotin opdelt på køn og aldersgrupper. Den største andel, der dagligt bruger røgfri nikotin, ses blandt mænd i alderen 18 til 24 år (16,0 %). Blandt mænd mellem 15 og 17 år er der 9,1 %, der dagligt bruger røgfri nikotin, mens 10,0 % i alderen 25 til 29 år bruger det dagligt. Blandt kvinder bruger 8,2 % af de 18-24-årige og 5,1 % af de 15-17-årige røgfri nikotin dagligt, mens 2,1 % dagligt bruger røgfri blandt de 25-29-årige. Der er flere kvinder i alderen 18-24 år (57,1 %) og 25-29 år (65,4 %), der aldrig har brugt røgfri nikotin, sammenlignet med mænd i tilsvarende aldersgrupper (47,2 % blandt de 18-24-årige og 50,1 % blandt de 25-29-årige). Andelen af respondenter i alderen 15-17 år, der aldrig har brugt røgfri nikotin, er stort set ens for begge køn (70,9 % blandt mænd og 71,9 % blandt kvinder).

Udvikling: Andelen af mænd i alderen 15-17 år, der dagligt bruger røgfri nikotin, er steget fra 5,5 % i 2021 til 9,1 % i 2022. Ligeledes ses en stigning i dagligt brug af røgfri nikotin blandt mænd i alderen 25-29 år fra 6,5 % i 2021 til 10,0 % i 2022. Blandt de 18-24-årige mænd er andelen, der dagligt bruger røgfri nikotin uændret. Blandt kvinder i denne aldersgruppe (18-24 år) ses imidlertid en stigning i andelen, der i 2022 angiver, at de dagligt bruger røgfri nikotin (8,2 %) sammenlignet med 2021 (5,1 %). For de øvrige aldersgrupper blandt kvinder er andelen, der dagligt bruger røgfri nikotin, den samme i begge år. Andelen, der lejlighedsvist bruger røgfri nikotin, er stort set uændret fra 2021 til 2022 på tværs af aldersgrupper og køn.

Tabel 5.1. Forbrug af røgfri nikotin, opdelt på uddannelse

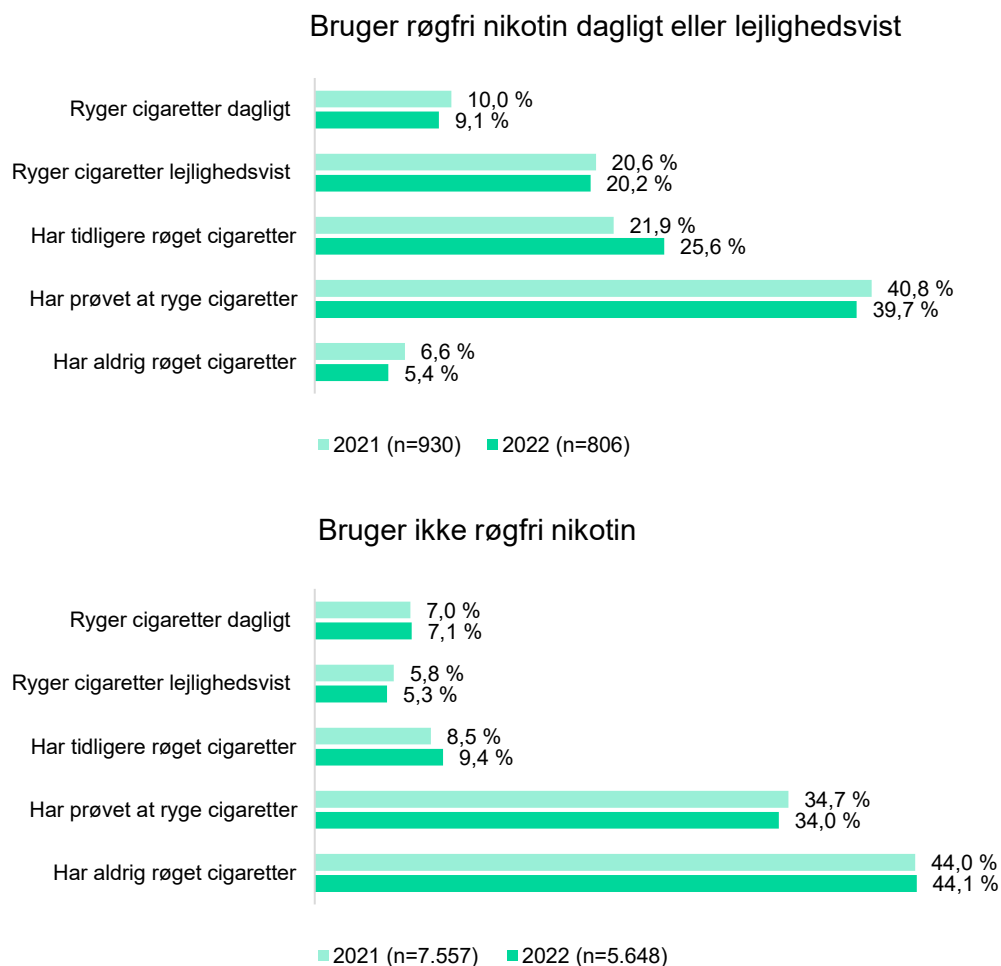
	Bruger dagligt				Bruger lejlighedsvist				Har tidligere brugt				Har prøvet at bruge				Har aldrig brugt			
	2021		2022		2021		2022		2021		2022		2021		2022		2021		2022	
	%	(n)	%	(n)	%	n	%	(n)	%	n	%	(n)	%	(n)	%	(n)	%	(n)	%	(n)
Går i grundskole	3,1	(22)	3,4	(12)	3,8	(28)	3,3	(13)	1,7	(12)	2,7	(10)	12,5	(92)	10,3	(43)	78,9	(584)	80,3	(308)
Går på FGU/Erhvervsuddannelse	11,9	(51)	13,9	(40)	4,2	(20)	5,6	(16)	3,0	(14)	5,2	(16)	23,1	(107)	19,1	(56)	57,9	(273)	56,2	(177)
Går på en gymnasial erhvervsuddannelse	-	-	14,1	(12)	-	-	6,4	(6)	-	-	n/a		-	-	17,6	(14)	-	-	59,5	(51)
Går på en gymnasial uddannelse	9,5	(136)	10,0	(102)	7,5	(116)	6,0	(65)	2,5	(39)	3,0	(32)	21,3	(337)	20,4	(222)	59,4	(962)	60,7	(668)
Går på en kort videregående uddannelse	10,4	(17)	10,3	(15)	7,3	(13)	3,5	(5)	2,4	(5)	n/a		24,0	(45)	34,3	(48)	55,2	(106)	49,5	(79)
Går på en mellemlang/lang videregående uddannelse	6,6	(113)	7,8	(112)	5,1	(92)	4,3	(65)	3,2	(56)	2,9	(43)	33,6	(631)	32,8	(502)	51,6	(999)	52,2	(839)
Går på kortere kurser/andet	7,1	(18)	8,3	(16)	4,2	(13)	3,2	(7)	n/a		4,2	(8)	23,6	(64)	18,0	(38)	64,1	(184)	66,3	(142)
Er i arbejde og har gennemført en mellemlang/lang videregående uddannelse	3,5	(41)	6,0	(54)	2,3	(27)	2,3	(22)	2,3	(29)	3,2	(29)	34,7	(436)	31,0	(308)	57,3	(765)	57,4	(600)
Er i arbejde og har gennemført en kort/ingen uddannelse	8,3	(136)	11,9	(151)	4,1	(70)	4,6	(64)	4,3	(70)	3,4	(46)	28,2	(493)	25,5	(341)	55,1	(961)	54,6	(725)
Er uden arbejde og har gennemført en mellemlang/lang videregående uddannelse	n/a		0,0	(0)	n/a		4,8	(5)	0,0	(0)	8,2	(6)	38,5	(41)	30,1	(30)	56,7	(65)	56,9	(60)
Er uden arbejde og har kort/ingen uddannelse	2,5	(6)	7,0	(17)	2,0	(5)	3,4	(7)	3,4	(8)	n/a		17,9	(46)	22,4	(56)	74,4	(193)	65,9	(173)

Note: Uddannelsesgruppen "Går på en gymnasial erhvervsuddannelse" er i dette års undersøgelse angivet som særskilt kategori. Da denne uddannelsesgruppe i undersøgelsen fra 2021 indgik som en del af kategorien "Går på en gymnasial uddannelse", kan sammenlignelige tal for denne gruppe fra 2021 ikke vises i tabellen.

I tabel 5.1 vises forbruget af røgfri nikotin fordelt på uddannelse og erhvervsstatus. Det højeste daglige forbrug findes blandt respondenter, der går på gymnasial erhvervsuddannelse (14,1 %), en FGU/erhvervsuddannelse (13,9 %), en kort videregående uddannelse (10,3 %), en gymnasial uddannelse (10,0 %), samt blandt dem, der arbejder og har gennemført en kort uddannelse eller ingen uddannelse (11,9 %). Andelen, der lejlighedsvist bruger røgfri nikotin, er størst blandt respondenter, der går på en gymnasial erhvervsuddannelse (6,4 %) og en gymnasial uddannelse (6,0 %).

Udvikling: Fra 2021 til 2022 er andelen, der dagligt bruger røgfri nikotin, steget blandt respondenter, der går på FGU/erhvervsuddannelse (11,9 % i 2021 til 13,9 % i 2022). Ligeledes ses en stigning i dagligt brug blandt respondenter, der er i arbejde og har gennemført en mellemlang/lang videregående uddannelse (3,5 % i 2021 til 6,0 % i 2022), respondenter, der er i arbejde og har gennemført en kort eller ingen uddannelse (8,3 % i 2021 til 11,9 % i 2022) samt respondenter, der er uden arbejde og har en kort eller ingen uddannelse (2,5 % i 2021 til 7,0 % i 2022). Det lejlighedsvis forbrug af røgfri nikotin på tværs af uddannelses- og erhvervsgrupperne er stort set uændret i perioden. Dog ses et fald i andelen, der lejlighedsvist bruger røgfri nikotin, blandt respondenter, der går på en kort videregående uddannelse (7,3 % i 2021 til 3,5 % i 2022). Andelen, der aldrig har brugt røgfri nikotin, er faldet blandt respondenter, der er uden arbejde, og som har en kort eller ingen uddannelse fra 74,4 % i 2021 til 65,9 % i 2022, samt blandt dem med en kort videregående uddannelse (55,2 % i 2021 til 49,5 % i 2022).

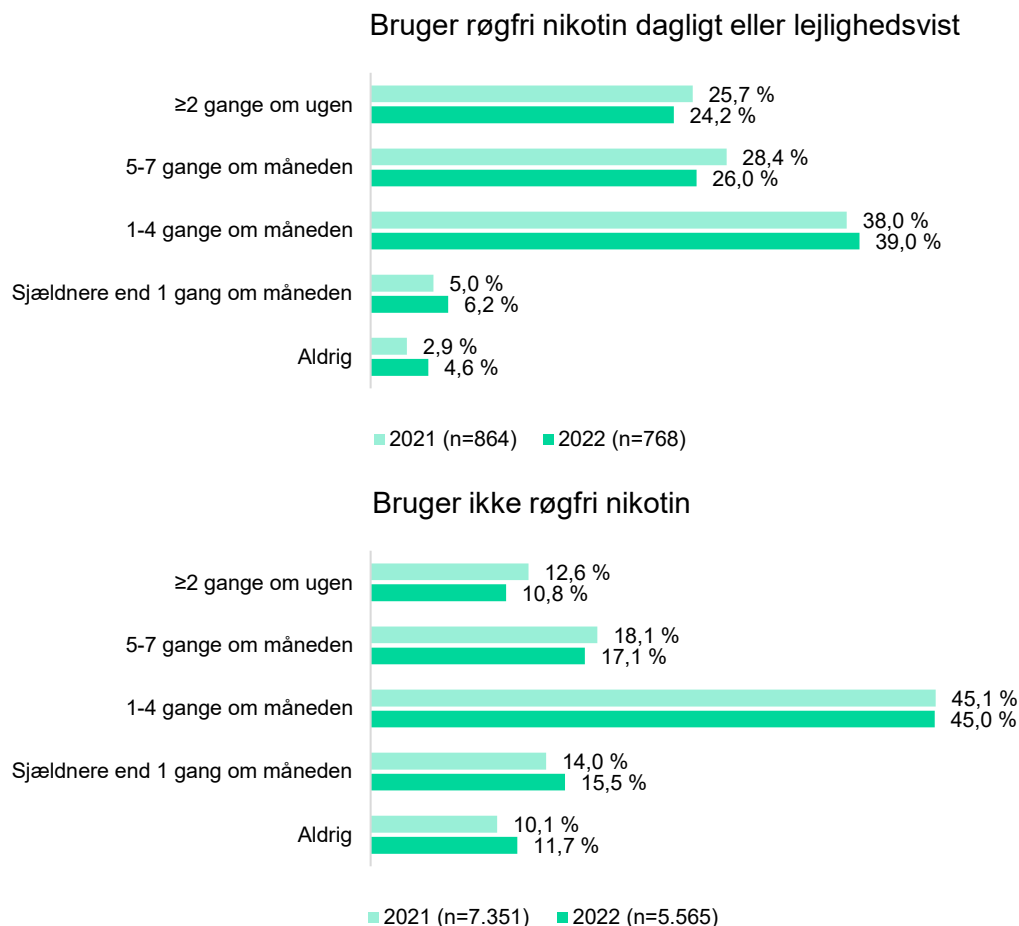
Figur 5.2. Cigaretrykning opdelt på brug af røgfri nikotin

Blandt respondenter, der bruger røgfri nikotin, er det næsten hver tiende (9,1 %), der også ryger cigaretter dagligt, mens yderligere 20,2 % ryger cigaretter lejlighedsvist. Til sammenligning er der 7,1 %, der ryger dagligt, og 5,3 %, der ryger lejlighedsvist, blandt dem, der ikke bruger røgfri nikotin (figur 5.2). Andelen af unge, der ryger cigaretter, er dermed højere i gruppen af unge, der anvender røgfri nikotin, sammenlignet med dem, der ikke gør.

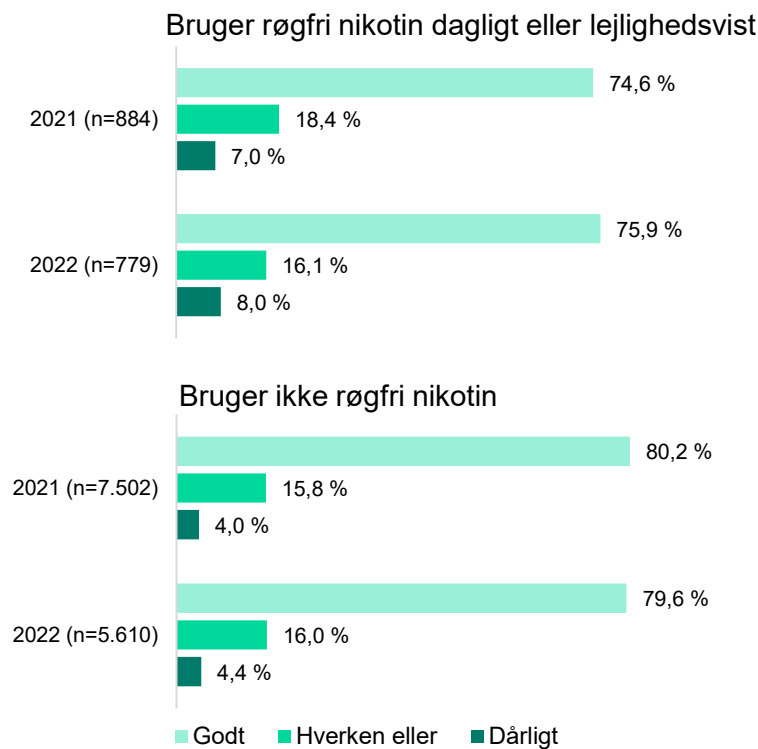
Udvikling: I perioden fra 2021 til 2022 er andelen på tværs af rygegrupper uændret både blandt respondenter, der bruger røgfri nikotin, og dem, der ikke bruger røgfri nikotin.

Figur 5.3. Alkoholforbrug opdelt på brug af røgfri nikotin

Blandt respondenter, der bruger røgfri nikotin, er der lige under en fjerdedel (24,2 %), der drikker alkohol to eller flere gange ugentligt, mens 26,0 % drikker alkohol 5-7 gange om måneden (figur 5.3). Til sammenligning er der blandt respondenter, der ikke bruger røgfri nikotin, 10,8 %, der drikker to eller flere gange om ugen, og 17,1 %, der drikker alkohol 5-7 gange om måneden. Der er dermed flere, der drikker alkohol i gruppen af unge, der bruger røgfri nikotin, sammenlignet med de unge, der ikke bruger røgfri nikotin.

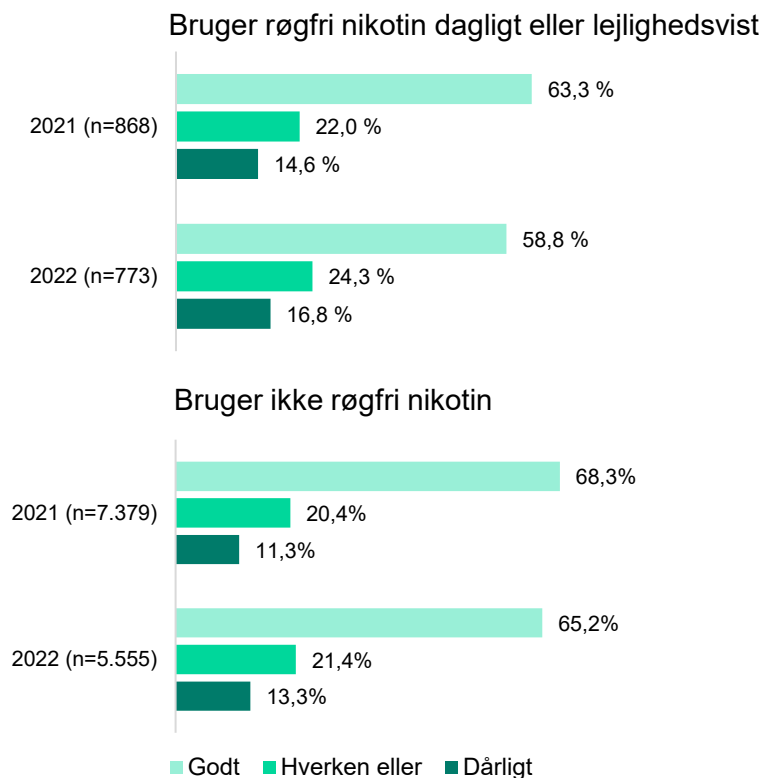
Udvikling: Andelene, der drikker alkohol, blandt respondenter, der hhv. bruger eller ikke bruger røgfri nikotin, er overordnet set uændrede fra 2021 til 2022. Dog er der blandt respondenter, der bruger røgfri nikotin, lidt færre i 2022, der drikker alkohol 5-7 gange om ugen (28,4 %) sammenlignet med 2021 (26,0 %).

Figur 5.4. Selvrapporeret fysisk helbred opdelt på brug af røgfri nikotin

Andelen, der angiver at have et godt selvrapporeret fysisk helbred, er større blandt respondenter, der ikke bruger røgfri nikotin, (79,6 %) sammenlignet med dem, der bruger røgfri nikotin (75,9 %) (figur 5.4). Tilsvarende er andelen, der rapporterer at have et dårligt selvvurderet fysisk helbred, større blandt respondenter, der bruger røgfri nikotin (8,0 %), sammenlignet med dem, som ikke bruger røgfri nikotin (4,4 %).

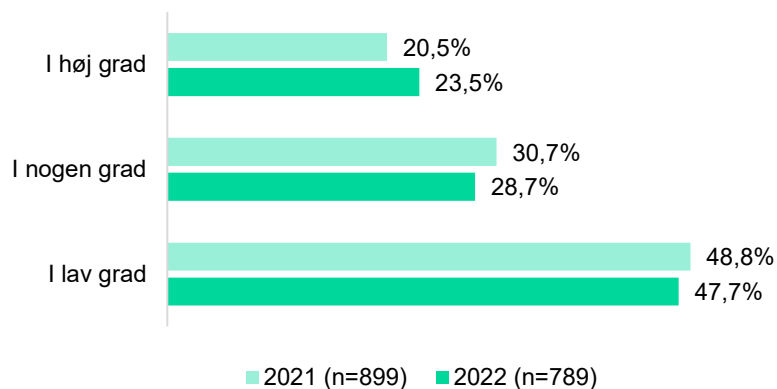
Udvikling: I perioden fra 2021 til 2022 er andelen i de enkelte grupper af selvvurderet helbred uændrede både blandt respondenter, der bruger røgfri nikotin og dem, der ikke bruger røgfri nikotin.

Figur 5.5. Selvrapporeret mentalt helbred opdelt på brug af røgfri nikotin

I figur 5.5 fremgår respondenternes selvvrurderede mentale helbred opdelt på, hvorvidt de bruger røgfri nikotin. Det ses, at andelen, der angiver, at de har et godt selvvrurderet mentalt helbred er mindre blandt respondenter, der bruger røgfri nikotin (58,8 %), sammenlignet med dem, som ikke bruger røgfri nikotin (65,2 %). Desuden er der flere unge, der angiver at have et dårligt selvvrurderet mentalt helbred blandt dem, som bruger røgfri nikotin (16,8 %), sammenlignet med dem, der ikke bruger røgfri nikotin (13,3 %).

Udvikling: Blandt respondenter, der bruger røgfri nikotin, er andelen, der angiver at have et godt selvvrurderet mentalt helbred, faldet fra 63,3 % i 2021 til 58,8 % i 2022. Der ses også et mindre fald i andelen med et godt selvvrurderet mentalt helbred blandt respondenter, der ikke bruger røgfri nikotin (68,3 % i 2021 til 65,2 % i 2022). Dette fald er imidlertid ikke lige så udtalt, som blandt respondenter, der bruger røgfri nikotin.

Figur 5.6. Bekymringer om helbredsskade blandt unge, der bruger røgfri nikotin

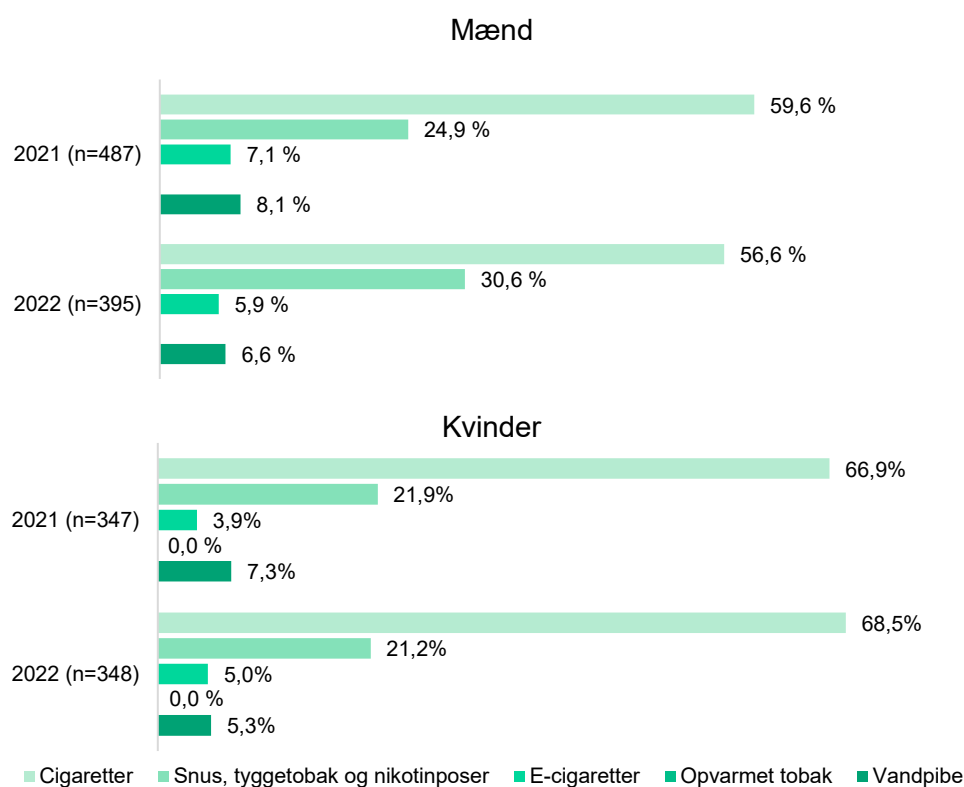
Figur 5.6 illustrerer, hvorvidt respondenter, der bruger røgfri nikotin, bekymrer sig om, at dette skader deres helbred. Det fremgår, at lige under halvdelen angiver, at de kun i lav grad bekymrer sig om helbredsskade (47,7 %), mens lige under en fjerdedel i høj grad er bekymrede (23,5 %).

Udvikling: Fra 2021 til 2022 er andelen, der angiver, at de i høj grad bekymrer sig om, at brugen af røgfri nikotin skader deres helbred, steget fra 20,5 % til 23,5 %. Der er sket et mindre fald i andelen, der i nogen grad bekymrer sig om helbredsskade ved brug af røgfri nikotin (30,7 % i 2021 til 28,7 % i 2022), mens andelen af respondenter, der i lav grad bekymrer sig, er uændret i perioden.

6. Nikotinprodukt prøvet først

I dette kapitel beskrives, hvilket nikotinprodukt unge med et eksisterende forbrug af røgfri nikotin, prøvede at bruge først. Det vil sige, hvor stor en andel prøvede røgfrie nikotinprodukter, som det første tobaks- eller nikotinprodukt, og hvor mange prøvede først et andet tobaks- og nikotinprodukt, eksempelvis cigaretter eller e-cigaretter.

Figur 6.1. Første produkt anvendt blandt unge med et forbrug af røgfri nikotin, opdelt på køn

Note: I nogle grupper er der for få respondenter til at angive procentandelen, og søjle er derfor ikke vist.

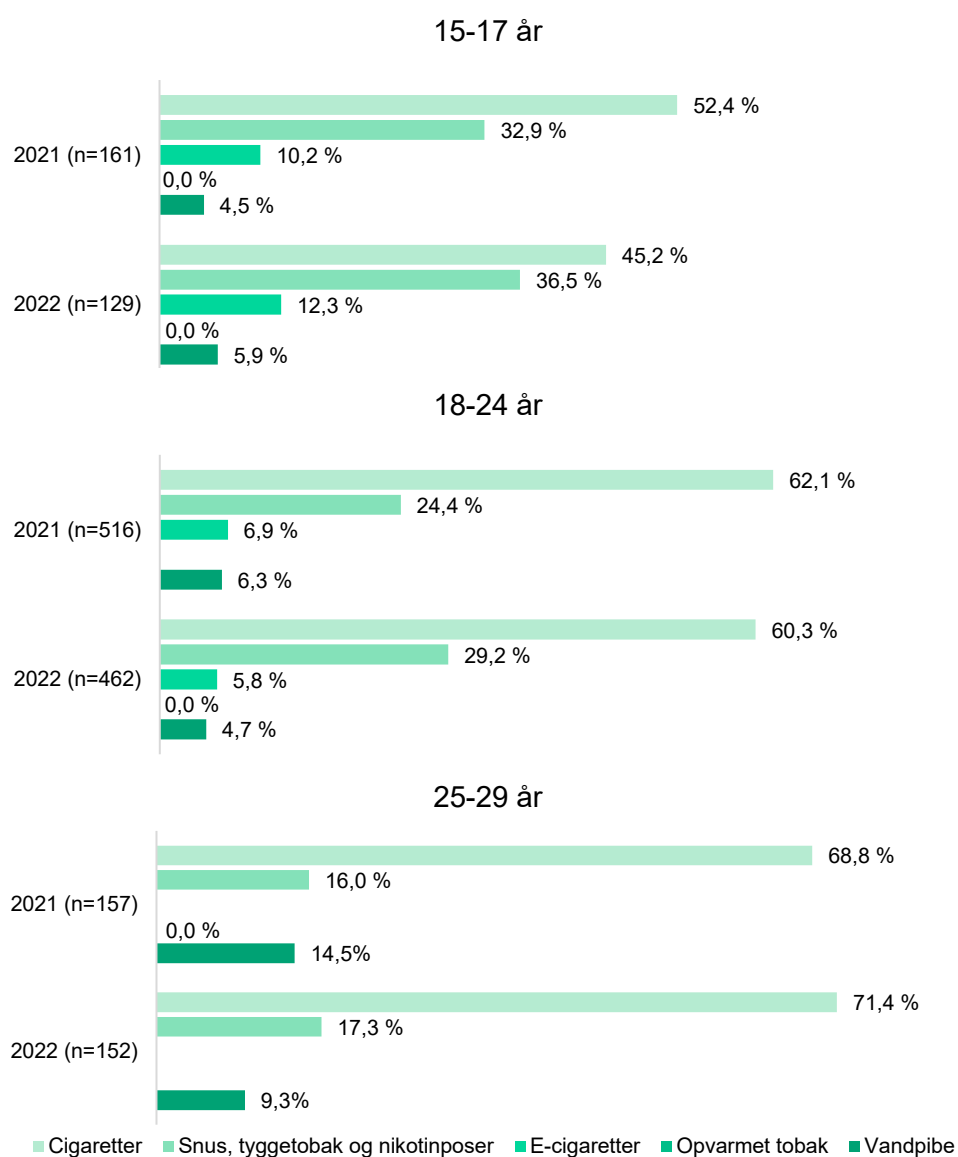
I figur 6.1 vises, hvilket produkt, respondenterne først har prøvet, blandt dem, der har et forbrug af røgfri nikotin.

Som det fremgår, har størstedelen af respondenterne, der bruger røgfri nikotin, først prøvet at ryge cigaretter (56,6 % blandt mænd og 68,5 % blandt kvinder), mens 30,6 % af

mændene og 21,2 % af kvinderne først har prøvet at bruge røgfrie nikotinprodukter. Færre angiver først at have prøvet enten e-cigaretter eller vandpipe.

Udvikling: Overordnet set ligner fordelingerne i 2021 og 2022 hinanden for begge køn. Dog ses det, at en del flere mænd i 2022 angiver først at have prøvet at bruge røgfrie nikotinprodukter (30,6 %) sammenlignet med 2021, hvor 24,9 % angav tilsvarende.

Figur 6.2. Første produkt anvendt blandt unge med et forbrug af røgfri nikotin, opdelt på alder

Note: I nogle grupper er der for få respondenter til at angive procentandelen, og søjlerne er derfor ikke vist.

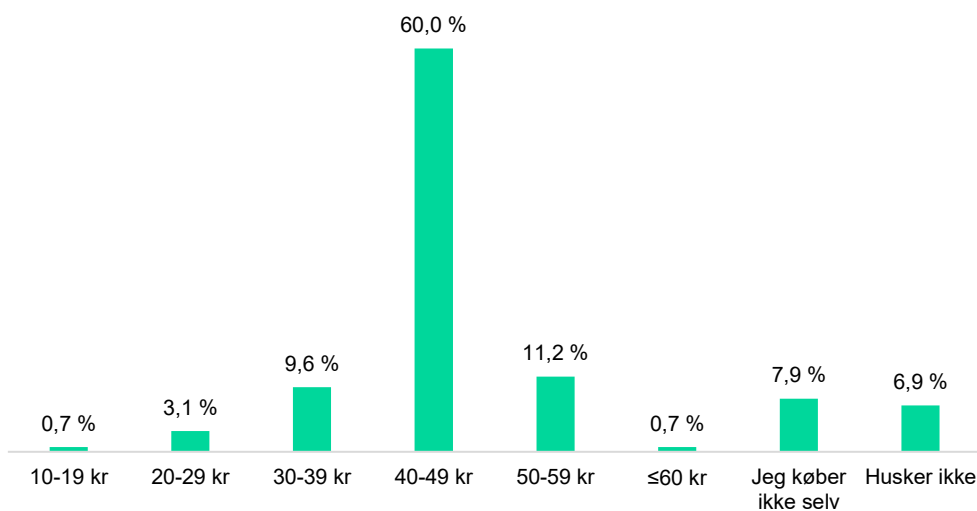
Opdeles der på aldersgrupper (figur 6.2) ses en tydelig sammenhæng mellem alder og type af produkt, der først prøves. Således angiver de yngre aldersgrupper i højere grad først at have prøvet røgfrie nikotinprodukter sammenlignet med de ældre aldersgrupper, hvor flere angiver cigaretter som første produkt anvendt. Blandt de 15-17-årige er der i 2022 36,5 %, der først har prøvet røgfrie nikotinprodukter, mens det blandt de 18-24-årige er 29,2 % og blandt de 25-29-årige er 17,3 %.

Udvikling: Især i aldersgrupperne 15-17 år og 18-24 år er der sket en stigning fra 2021 til 2022 i andelen, der først har prøvet røgfrie nikotinprodukter. For 15-17-årige er andelen steget fra 32,9 % til 36,5 %, mens andelen er steget fra 24,4 % til 29,2 % blandt de 18-24-årige.

7. Tilgængelighed

I dette kapitel beskrives forskellige faktorer, der relaterer sig til tilgængeligheden af røgfrie nikotinprodukter, herunder hvor unge køber eller anskaffer sig produkterne.

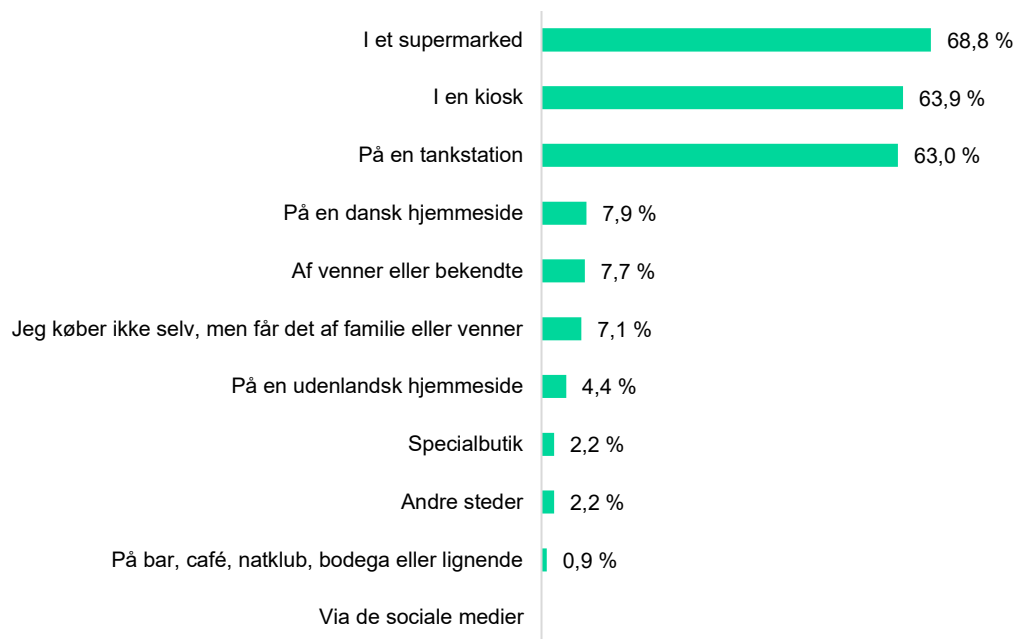
Figur 7.1. Prisangivelse for en dåse med røgfri nikotin (n=795)

Note: Det bemærkes, at angivelsen af pris er et udtryk for respondenternes egen vurdering af prisen, som derfor kan være forskellig fra den reelle pris for produkterne hos en forhandler.

Figur 7.1 viser respondenternes angivelse af prisen for en dåse med røgfri nikotin. Det fremgår, at størstedelen af respondenterne angiver at betale mellem 40 og 49 kr. for en dåse med røgfri nikotin (60,0 %). Omkring en tiendedel angiver at betale hhv. 30-39 kr. (9,6 %) eller 50-59 kr. (11,2 %), mens 7,9 % angiver, at de ikke selv køber deres røgfrie nikotinprodukter.

Udvikling: Da spørgsmålet om prisangivelse for røgfri nikotin er nyt i dette års undersøgelse, kan udviklingen ikke beskrives.

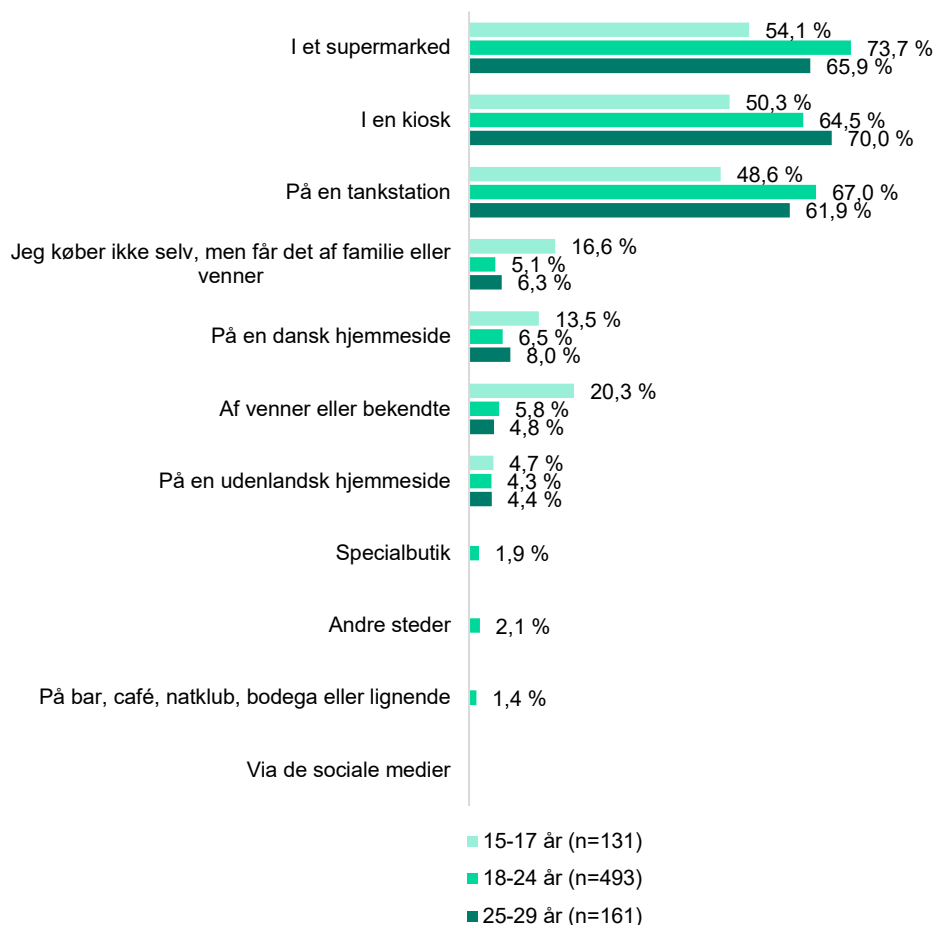
Figur 7.2. Steder, hvor røgfri nikotin købes eller anskaffes

Note: I nogle grupper er der for få respondenter til at angive procentandelen, og søjlerne er derfor ikke vist. Det har været muligt for respondenterne at angive mere end ét svar. Grupperne er derfor ikke gensidigt udelukkende.

Af figur 7.2 ses det, at størstedelen af respondenterne, der bruger røgfri nikotin, angiver at de køber det i et supermarked (68,8 %), i en kiosk (63,9 %) eller på en tankstation (63,0 %). Endvidere angiver 7,9 %, at de køber deres røgfri nikotin på en dansk hjemmeside, 7,7 % angiver at købe det af venner eller bekendte, mens 7,1 % ikke køber det selv, men får det af familie eller venner.

Udvikling: Da spørgsmålet har flere nye svarkategorier i dette års undersøgelse, kan udviklingen i perioden fra 2021 til 2022 ikke beskrives.

Figur 7.3. Steder, hvor røgfri nikotin købes eller anskaffes, opdelt på alder

Note: I nogle grupper er der for få respondenter til at angive procentandelen, og søjlerne er derfor ikke vist. Det har været muligt for respondenterne at angive mere end ét svar. Grupperne er derfor ikke gensidigt udelukkende.

I figur 7.3 ses det, at der på tværs af alder er forskelle i, hvor respondenterne køber eller anskaffer deres røgfrie nikotinprodukter. Andelen, der køber det i supermarkeder, kiosker eller tankstationer er størst i de to ældste aldersgrupper. Blandt de 15-17-årige angiver flere, at de ikke selv køber deres røgfri nikotin, men får det af familie og venner (16,6 %), eller køber det af venner og bekendte (20,3 %) sammenlignet med de ældre aldersgrupper (blandt 25-29-årige angiver hhv. 6,3% og 4,8 % tilsvarende). Ligeledes er andelen, der køber det på en dansk hjemmeside, højest blandt de yngste respondenter (13,5 %).

Udvikling: Da spørgsmålet har flere nye svarkategorier i dette års undersøgelse, kan udviklingen i perioden fra 2021 til 2022 ikke beskrives.

Referencer

1. Tolstrup JS, Pisinger VSC, Egan KK, Christensen AI. Trends in smoking and smokeless tobacco use among Danish Adolescents, 1997-2014. Tobacco prevention & cessation. 2018;4(March):10-.
2. Pedersen MT, Lund L, LS. B. Brug af røgfri nikotinprodukter blandt unge. §RØG – en undersøgelse af forbrug af snus, tyggetobak og nikotinposer. København: Statens Institut for Folkesundhed for Sundhedsstyrelsen; 2022.
3. Vestbo J, Andreassen JT, Bast LS, Lund L, Pisinger C. Børn og unges nikotinbrug – konsekvenser og forebyggelse. København: Vidensråd for Forebyggelse; 2022.
4. Kræftens Bekæmpelse. Fakta om snus, tyggetobak og nikotinposer: Kræftens Bekæmpelse 2021 [Tilgængelig fra: <https://www.cancer.dk/forebyg/undga-roeg-og-rygning/snus/om-snus/>].
5. Leon ME, Lugo A, Boffetta P, Gilmore A, Ross H, Schüz J, et al. Smokeless tobacco use in Sweden and other 17 European countries. Eur J Public Health. 2016;26(5):817-21.
6. Sundhedsstyrelsen. Lovgivning i forhold til snus: Sundhedsstyrelsen; 2020 [Tilgængelig fra: <http://www.sst.dk/da/ciden/Forebyggelse/Tobak/Roegfrie-nikotinprodukter/Lovgivning>].
7. Sundhedsstyrelsen. Unges forbrug af røgfri nikotin. En kvalitativ undersøgelse af 15-24 åriges forbrug af røgfrie tobaks- og nikotinprodukter. København: Sundhedsstyrelsen; 2022.
8. Pedersen M, Lund L, Bast LS. §RØG – En undersøgelse af tobak, adfærd og regler, udvalgte tendenser 2021, rapport 3. København: Statens Institut for Folkesundhed; 2022.
9. National Cancer Institute and Centers for Disease Control and Prevention. Smokeless Tobacco and Public Health: A Global Perspective. Bethesda, MD: U.S. Department of Health and Human Services, Centers for Disease Control and Prevention and National Institutes of Health, National Cancer Institute; 2014.
10. Scientific Committee on Emerging and Newly Identified Health Risks (SCENIHR). Health Effects of Smokeless Tobacco Products European Commission; 2008.

Sundhedsstyrelsen
Islands Brygge 67
2300 København S

www.sst.dk

Sundhed for alle ♥ + ●